

TARTU VALLA KUUKIRI

AASTAST 1996

Juula küla. Foto: Jaana Lõhmus

*Andku soojust küünlavalgus,
meelerahu jõulupuu,
toogu rõõmu aasta algus,
õnne ja tervist
kõik tema kaksteist kuud!*

lk 6

**Advendiaja algus Tartu
valla kogukondades**

lk 8

**Tartumaa vabakondlane
on Ingrid Matteus!**

lk 12

Lähte Naiskoor sai 30

**Tartumaa aasta küla
2024 on Kõrveküla!**

lk 7

lk 13

**Laeva Kultuurimaja ja
Noortekeskuse juhataja
Iren Hansen-Auri**

TARTU VALLA KUUKIRI

AASTAST 1996

Väljaandja: Tartu Vallavalitsus ja Volikogu
Toimetuse: Ekas OÜ e-post: kuukiri@tartuvald.ee
Toimetaja: Katrin Sisask Tel. 5627 0280
Reporter: Kaisa Kreela
Küljendaja / fotograaf: Rasmus Karja Tel. 510 3479

Tartu valla Kuukiri ilmub tasuta.

Kuukirja saab elektrooniliselt lugeda valla koduleheküljel aadressilt:
tartuvald.ee/tartu-valla-kuukiri
 või ajakirjana Issuust (numbrid kuni mai 2023):
issuu.com/tartuvald/kuukiri

Jaanuari Kuukirjas avaldatavaid kaaskirju ja reklaame ootab toimetuse 1. jaanuariks.

Jälgi Kuukirja tegemisi ka Facebookis:
facebook.com/TartuVallaKuukiri

Oled huvitatav ettevõtte Tartu vallas või tead inimest või tegu, mis vääriks kajastust?
 Saada vihje Tartu valla Kuukirjale!

Kuukirjas avaldatakse eelmisel kuul valda sündinud ja meie seast lahkunute andmeid. Lehte lisatakse nende laste nimed, kelle vanemad on vallale nime avaldamiseks andnud loa.

Toimetusel on õigus vajadusel tekstidele teha keelekorrekture.

Kõige uuemad uudised Tartu vallas toimuvast leiad Tartu valla kodulehelt ning Tartu valla või Kuukirja Facebooki lehtedelt.

Ära unusta alla laadida Tartu valla äppi! Äpi kaudu saab vallale edastada oma mõtteid ja teavitada parandust vajavatest objektidest.

Tartu Vallavalitsus

Haava tn 6, Kõrveküla alevik,
 Tartu vald, 60512 Tartumaa.
Vastuvõtt T kell 8.00–12.00 ja 12.30–18.00.
Tel. 510 6363, **e-post:** tartuvald@tartuvald.ee

Tabivere teeninduspunkt

Tabivere Päevakeskuses
 Same tee 1, Tabivere alevik,
 Tartu vald, 49127 Tartumaa.
Vastuvõtt T kell 8.30–12.00.
Tel. 5196 7738, **e-post:** tartuvald@tartuvald.ee

Laeva teeninduspunkt

Väänikvere tee 8, Laeva küla,
 Tartu vald, 60608 Tartumaa.
Vastuvõtt T kell 13.00–16.30.
Tel. 5302 6608, **e-post:** tartuvald@tartuvald.ee

Piirissaare teeninduspunkt

Valla, Tooni küla,
 Tartu vald, 62603 Tartumaa.
Vastuvõtt T kell 9.00–10.00, muul ajal kokkuleppel.
Tel. 529 4630,
e-post: toomas.lindjärv@tartuvald.ee,
piirissaare@tartuvald.ee

Trükk: AS Ecoprint
Tiraaž: 6500

20.10.2024 vallavolikogu istungil vastu võetud otsused

Kadri Linamägi,
Tartu valla personali- ja
dokumendihalduse spetsialist

OTSUSED

Otsus nr 40 – Raadi Põhikooli asutamine

Asutada Tartu Vallavalitsuse hallatav haridusasutus Raadi Põhikool. Raadi Põhikooli tegutsemise vorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena. Kool alustab õpetegevust 1. septembril 2025. Tartu Vallavalitsusel esitada volikogule kinnitamiseks Raadi Põhikooli põhimäärus, planeerida kooli tegevuseks vajalik rahastamine valla eelarvest, läbi viia avalik konkurss direktori ametikohta täitmiseks ja sõlmida tööleping ning korraldada kooli tegevuseks vajaliku dokumentatsiooni vormistamine.

Otsus nr 41 – Projektis „Mõisavärava pargi arendamine I etapp“ osalemine
Anda luba toetustaotluse esitamiseks projektile „Mõisavärava pargi arendamine I etapp“ meetmesse „Suuremate linnapiirkondade arendamine“. Rahastada projekti „Mõisavärava pargi aren-

damine I etapp“ omaosalust summas kuni 175100 eurot.

Otsus nr 42 – Vallavara omandamine
Omandada Tartu valla munitsipaalomandisse Tartu vallas Raadi alevis Raadiraja tänav L9 maaüksus (katastriüksuse tunnus 79601:001:2776, kinnistu nr 3013204, pindala 5095 m², sihtotstarve transpordimaa 100%). Katastriüksus soetatakse Tartu vallale tasuta.

Otsus nr 43 – Seisukoht haridusleppes osalemise kohta

Anda nõusolek haridusleppe sõlmimiseks. Volitada vallavanem Jarno Laur allkirjastama hariduslepet.

Otsus nr 44 – Loa andmine hoonestusõiguse konkursi korraldamiseks

Anda Tartu Vallavalitsusele luba korraldada konkurss katastriüksuse 79601:001:1483 Stardiraja 2, Raadi alev hoonestamiseks vastavalt kehtivale detailplaneeringule ning korralduse lisaks olevatele konkursi tingimustele. Korralduse 1. punkti kohane luba kehtib kuni neli kuud alates konkursi väljakuulutamisest. Nimetada hoones-

tusõiguse andmise konkursikomisjoni vallavolikogu esindajateks järgmised volikogu liikmed: Alo Ainomäe, Vahur Jurs, Küllo Kingo, Agu Laas, Martin Pedak.

Otsuse hoonestusõiguse lepingu sõlmimiseks teeb volikogu konkursikomisjoni ettepanekul.

Otsus nr 45– Tartu valla 2025. aasta eelarve I lugemise lõpetamine

Lugeda Tartu valla 2025. aasta eelarve I lugemine toimunuks. Ettepanekuid Tartu valla 2025. aasta eelarve projekti kohta sai esitada kuni 28. novembrini (k.a) 2024 valla kantseleisse või e-posti aadressile tartuvald@tartuvald.ee.

Järgmine volikogu istung toimub 18.12.2024 algusega kell 16.00.

Istungeid on võimalik jälgida reaajas ja järelvaadata Tartu Vallavolikogu Youtube'i kanalilt. Jooksvat protokollit ning hääletustulemusi on võimalik jälgida www.volis.ee leheküljel. Volikogu istungite materjalid on avalikult kättesaadavad veebis: tartuvald.ee/et/volikogu-istungite-materjalid.

Tartu Vallavalitsuse kehestetatud detailplaneeringud

Tartu Vallavalitsus

Tartu Vallavalitsus teatab, et on oma 14.11.2024. a korraldusega nr 1352 kehtestanud Lombi külas asuva Allika tee 23 maaüksuse detailplaneeringu. Planeeringuala pindala on ligikaudu 5 ha. Planeeringulahenduse kohaselt moodustatakse planeeringualale kolm krunti: kaks elamumaa sihtotstarbega krunti ning üks maatulundusmaa sihtotstarbega krunt, mis säilib metsamaa-

na. Planeeringulahendus on kooskõlas Tartu valla üldplaneeringuga. Planeeritavate tegevuste realiseerimisel ei ole ette näha olulist keskkonnamõju, samuti ei seata ohtu inimeste tervist, vara või kultuuripärandit. Pidades kinni kõikidest detailplaneeringus esitatud nõuetest, võib tekkida planeeringu eluviimisel vaid ajutine negatiivne mõju, mis on tingitud ehitustegevuse iseloomust ning tunnetatav ehitusaegsel ajal.

Detailplaneeringu kehtestamise korralduse ning planeeringulahendusega on võimalik tutvuda Tartu valla kodulehel www.tartuvald.ee.

Detailplaneeringute algatamise korraldustega on võimalik tutvuda Tartu Vallavalitsuses (aadressil Haava tn 6, Kõrveküla) või Tartu valla kodulehel www.tartuvald.ee.

TARTU VALLA 2025. AASTA KALENDRIT SAAB TASUTA RAAMATUKOGUDEST JA VALLAMAJAST!

Tartu valla raamatukogudest ja vallamajast võivad kõik endale tasuta Tartu valla 2025. a kalendrit küsida seni, kuni kalendreid jätkub.

Ilusat pühade aega ja head uut aastat!

Tartu valla Memme-taadi peole tuli kokku 170 osalejat

Tekst ja foto: Katrin Sisask,
Tartu valla Kuukirja toimetaja

7. detsembril toimus taas Kõrvküla Põhikooli saalis Tartu valla Memme-taadi pidu. Kohale oli tulnud ca 170 osalejat.

Memme-taadi pidu on sündmus, mis muutub aasta aastalt järjest populaarsemaks ja kuhu aasta lõpus tulevad kokku

väärikasse ikka jõudnud valla elanikud. Peo avas tervitusega Tartu valla vallavanem Jarno Laur. Seejärel esinesid Leedust kohale tulnud folklooransambel Siaudela (juhendaja Jūratė Garnelienė) ja meie oma vallast Väägvere Külakapell (juhendaja Ülle Kool). Palju elevust tõi Tabivere naisrühm Tahe (Juhendaja Anette Lauri) esinemine ja nii nagu ikka – jõuluvana külaskäik.

Tähelepanu! Osad riigilõivud muutuvad uuest aastast!

Siseministeerium

Siseministeerium palub inimestel pöörata tähelepanu asjaolule, et uuest aastast tõuseb hulk ministeeriumi valitsemisala riigilõive, mis muu hulgas puudutavad perekonnaseisutoiminguid ja isikut tõendavaid dokumente.

Nii näiteks tõuseb riigilõiv abiellumise puhul 70 eurole (praegu 30) ja lahutuse puhul 90 eurole (50). Nimemuutmise taotluse läbivaatamise puhul tuleb lõivu tasuda 150 eurot (100). Eraldi lõiv on eesnime ja perekonnanime muutmise eest. Rahvastikuregistris olevate andmete väljavõtte ja perekonnasündmuse tõendi eest tuleb senisega võrreldes tasuda kahekordne riigilõiv. Näiteks eestikeelse väljavõtte ja tõendi riigilõiv tõuseb 20 eurole (praegu 10). Samas juhul, kui digitaalses asjaajamises kasutatav digitempliga kinnitatud rahvastikuregistri väljavõtte või tõend tellitakse e-teenust kasutades veebilehel rahvastikuregister.ee, ei väljasta seda ametnik, vaid automaat, ning 20 euro asemel tuleb tasuda ainult 5 eurot.

Muutuvad ka isikut tõendavate dokumentide riigilõivude määrad. Isikutunnistuse riigilõiv tõuseb 45 euro peale (seni 30). Kui on vaja taotleda isikutunnistust kiirkorras, siis selle riigilõiv tõuseb 250 euro peale senise 45 asemel. Muutuvad ka välismaalaste staatuse menetlustega seotud riigilõivud. Näiteks töötamiseks elamisloa taotlemise eest tuleks hakata 96 euro asemel tasuma 250 eurot. Kehtivad riigilõivumäärad on madalamad kui meie naaberriikidel, kuid nüüd astuvad sammu neile lähemale. Jätakuvalt on aga soodsam taotleda isikutõendavaid dokumente iseteeninduskeskkonnas. Lisaks laieneb dokumentide riigilõivu soodustus kuni inimese täisealiseks saamiseni, kui praegu on see eapiir 15 aasta peal. Esmase relvaloa ja soetamisloa lõiv tõuseb järgmisest aastast 60 euroni ja relvaloa kehtivuse pikendamine 30 euroni. Relvaeksami sooritamise eest tuleb aga uuest aastast tasuda 90 eurot ja täiendava laskekatse eest 75 eurot. Riigilõivumäärad tõusevad vastavalt toimingute tegelikele kuludele, et katta

ESITA KANDIDAAT TARTU VALLA TUNNUSTUSKONKURSILE HILJEMALT 15. JAANUARIL!

Kandidaate saab esitada läbi Tartu valla SPOKU keskkonna.

Haridusvaldkonnas saavad tunnustuse aasta kooliõpetaja, aasta lasteaiaõpetaja, aasta koolitöötaja, aasta lasteaiatöötaja, aasta haridustegu, aasta noorõpetaja ja aasta tugispetsialist. Kultuurivaldkonnas tunnustatakse aasta kultuuritegu, aasta kultuuri- ja kogukonnatöö edendajat ja aasta noort talenti. Sotsiaalvaldkonnas tunnustatakse aasta sotsiaalvaldkonna tegu ja ettevõtlusvaldkonnas aasta ettevõtlustegu.

Märkame ja tunnustame isikuid või organisatsioone tegevuse eest, millega on märkimisväärselt panustatud erinevate valdkondade arendamisse Tartu vallas.

Tunnustusavaldused antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva vastuvõtul.

Siin toodu on valik, täpsemalt soovitame aasta lõpu poole uurida:

<https://siseministeerium.ee/riigiloivud-dokumentide-valjastamisel>

<https://www.politsei.ee/et/juhend/riigiloivude-maeaerad/elamisluba-ja-elamisoigus>

vähemalt toimingute tegemisega seotud otsesed ja teatud ulatuses ka kaudsed kulud. Näiteks enamik relva omamist puudutavatest riigilõivumääradest on püsinud samal tasemel 2015. aastast. Kodakondsuse saamise, taastamise ja kodakondsusest vabastamise taotluste läbivaatamise eest kehtestatud riigilõivude määrad ei ole muudetud, vaid eurole üleminekul konverteeriti need eurodesse ning hiljem ümardati. Paljud rahvastiku toimingute riigilõivumäärad on kehtinud muutumatuna alates 2016. aastast. Kiirkorras isikutunnistuse taotlemiseks tuleb tootmisprotsess ümber seadistada, mis mõjutab tavakorras taotletud dokumentide tootmist ja tegemist on sisult mugavusteenusega.

KORTERIÜHISTUTE TAOTLUSVOOR 2025

2025. a alguses avanevas taotlusvoorus on Tartu valla korteriühistutel võimalik taotleda toetust kortermajade õuealade korrastamiseks, jäätmete liigiti kogumise edendamiseks, hädaolukordadeks ja rohepöördeks valmisoleku parendamiseks ning seeläbi valla elukeskkonna parandamiseks ja atraktiivsemaks muutmiseks.

Toetust on võimalik taotleda nende kortermajadega seotud tegevusteks, mis on taotluse esitamise hetkel vanemad kui 7 aastat. Toetust elektrigeneraatori ühenduste ehitamiseks ja elektrigeneraatori ning elektriauto laadimisjaama paigaldamiseks on võimalik taotleda kõigi kortermajade jaoks.

Toetuse taotlejaks võib olla Tartu valla kolme või enama korteriomandiga korteriühistu või kaks või enam korteriühistut, kus kokku on kuus või enam korteriomandit (edaspidi taotleja).

Toetuse suuruseks on kuni 50% kavandatud töö kogumaksumusest, kuid mitte rohkem kui 4000 eurot ühe taotleja kohta või 4500 eurot iga ühistaotluses osaleva korteriühistu kohta.

NB! Eelistatud on taotlejad, kes viimase kolme aasta jooksul pole toetust saanud.

Toetatavad tegevused:

- elektrigeneraatori ühenduse ehitamine kütte- ja veesüsteemidele;
- elektrigeneraatori soetamine (abikõlblik ainult koos ühenduse ehitamisega);
- jäätmemaja ehitamine arvestusega, et jäätmemaja mahutab

vähemalt segaolmejäätmete, paberi ja kartongi, biojäätmete ning pakendite mahuti;

- jäätmete süvakogumismahuti (maa-alune ja maapealne) paigaldamine korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikidele. Juhul, kui paigaldatakse ainult segaolmejäätmemahuti, peab hiljem olema sinna kõrvale võimalik paigaldada paberi ja kartongi, pakendite ning biojäätmete mahuti;

- kortermaja parkimisplatsi korrastamine või parkla ehitamine või laiendamine;

- kortermaja puukuuri ehitamine või korrastamine;

- rattaparkla või rattahoidja ehitamine;

- elektriauto laadimisjaama paigaldamine.

Toetuse saaja on kohustatud esitama tehtud tööde kohta aruande ja kuludokumendid hiljemalt toetuse andmisele järgneva aasta 1. detsembriks.

Korteriühistute toetamise taotlusvooru eeldatav avamine on jaanuaris 2025. Täpsed avamiskuupäevad avalikustatakse jooksvalt Tartu valla kodulehel. Taotlused tuleb esitada SPOKU keskkonnas.

Abimaterjalid ja ehitamisega seotud nõuded on leitavad:

<https://tartuvald.ee/et/korteriuhistute-toetamine>

Lisainfo:

Projektspetsialist Jana Serpak, tel 5218 415, e-posti aadress: jana.serpak@tartuvald.ee

Ehitusspetsialist Ergo Nõmme, tel 5267 983, e-posti aadress: ergo.nomme@tartuvald.ee

Tartu valla lumelükkamise piirkonnad 2024/2025

Tartu Vallavalitsus

Tartu valla lumelükkamise piirkonnad ja kontaktid 2024/2025

Piirkond	Piirkonna nimetus	Ettevõtte	Kontaktisik	Telefon	E-post
1	Kõrveküla-Vahi	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee
2	Lähte	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee
3	Kukulinna	Taivo Kingla FIE	Taivo Kingla	56477810	kingla@hotmail.ee
4	Vedu	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee
5	Tammistu-Möllatsi	Agrimajanduse OÜ	Kalmer Loos	56454971	kalmerloos@gmail.com
6	Maramaa	Tagavälja OÜ	Tanel Läte	5251025	latetanel@gmail.com
7	Kärkna	Kaldimõisa OÜ	Kaspar Kald	53323145	Kaspar.Kald@mail.ee
8	Metsanuka	Kolliotsa OÜ	Tarmo Sild	5219247	kolliotsa@gmail.com
9	Vesneri	Forevi OÜ	Vahur Puusta	5533981	vahur.puusta@gmail.com
10	Kärevere	TREV-2 Grupp AS	Marten Miil	5548979	Marten.Miil@trev2.ee
11	Valmaotsa-Laeva	TREV-2 Grupp AS	Marten Miil	5548979	Marten.Miil@trev2.ee
12	Tabivere	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee
13	Koogi	TREV-2 Grupp AS	Marten Miil	5548979	Marten.Miil@trev2.ee
14	Elistvere	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee
15	Maarja-Magdaleena	SJAM OÜ	Siim Siimenson	56702526	toolamaaou@gmail.com
16	Äksi	Tartu Valla Haldus OÜ	Aigar Lepp, Jaanus Klaus, Jennifer Järvetar	56474475; 5533968; 51985242	haldus@tartuvald.ee

Tänavu süttisid advendiküünlad 13 paigas üle terve Tartu valla!

Karita Tilk,

Tartu valla kultuuritööspetsialist

Ilusaid soove käisid eelseisvaks pühade ajaks rahvale viimas vallavanem Jarno Laur, volikogu esimees Vahur Poolak, volikogu aseesimees Martin Pedak ning Tartu vallavalitsuse arendusosakonna juhataja Kadri Leetsaar. Rahvast käisid tervitamas ka kirikute esindajad – Esa Luukkala, Aivo Prükk ja Leho Paldre.

Tartu vald tänab kõiki asutusi, kollektiive ja kogukonnaliikmeid, kes aitasid kaasa sellele, et terve meie vald oleks täis põnevat ootusärevust ning täidetud pühademeeleoluga.

Aitäh! Laeva Kultuurimaja, Maarja-Magdaleena Rahvamaja, Tabivere Rahvamaja, Tammistu Raamatukogu-Külakeskus, Vedu Raamatukogu, Lähte Noortekeskus, Äksi Raamatukogu, Kõrveküla Maanaiste selts „Miina“, Äksi ale-

viku kogukond MTÜ, MTÜ Lähte kogukond, Ülle Kool, Toomas ja Ülle Lindjärv, Mari Leover ja Kare Turk, Eve Kallas ja Ene Liivamägi, Äksi segakoor, Lähte naiskoor, Kõrveküla naiskoor Tuule, Mehed Mandrilt, Maarja-Magdaleena segakoor, Tabivere naisrühm TAHE

Ja aitäh vallarahvas, kes te tulite kodudest välja ja olite osake pühademaagiast!

KÕRVEKÜLA

Advendiaja algus võeti Kõrvekülas vastu tantsu saatel kogukonnamaali loomisega Kalli Pikase juhendamisel, meisterdati Maanaiste selts Miinaga, laulis naiskoor Tuule ja küünla süütasid Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja Aivo Prükk ning Tartu valla vallavanem Jarno Laur.

Merje Kaaret

KÄRKSI

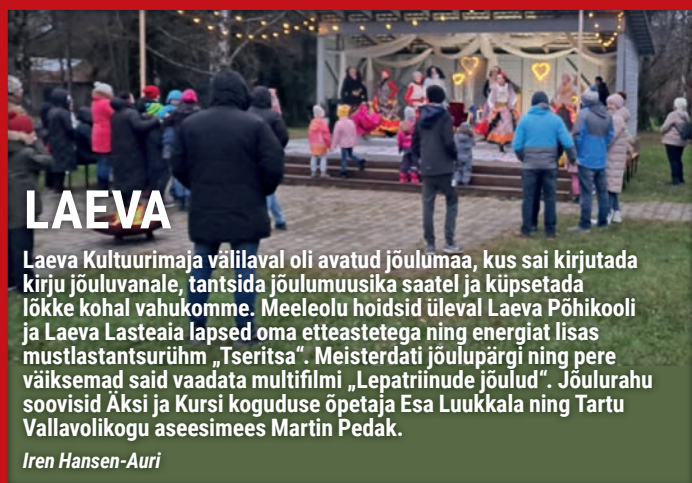
Kärksi küla traditsioonilisel esimese advendi tähistamise õhtul esines külarahva rõõmuks Mehed Mandrilt, kes pakkus südamesse jõulusoojust ja tuntud jõulumeloodiaid. Kui muul ajal päris kõigiga ei trehva, siis advendiajal võib küll selles kindel olla, et Kärksi kurvis saame jälle kokku ja võime kõigile kaunist pühadeaega soovida!

Eret Ülper

LAEVA

Laeva Kultuurimaja välilaval oli avatud jõulumaa, kus sai kirjutada kirju jõuluvana, tantsida jõulumuusika saatel ja küpsetada lõkke kohal vahukomme. Meeleolu hoidsid üleval Laeva Põhikooli ja Laeva Lasteaia lapsed oma etteastetega ning energiat lisas mustlastantsurühm „Tseritsa“. Meisterdati jõulupärgi ning pere väiksemad said vaadata multifilmi „Lepatriinude jõulud“. Jõulurahu soovisid Äksi ja Kursi koguduse õpetaja Esa Luukkala ning Tartu Vallavolikogu aseesimees Martin Pedak.

Iren Hansen-Auri

LÄHTE

Lähtel algas advendiaeg laadaga, kus kaubeldi käsitöö, kunsti, küünalde ja kohalike maitsetega. Anti välja Lähte Tähe aunimetused, mille 2024. a pälvivad Ene Laanes kooliperale pühendatud pingi idee algatajana ning Mari Hiimäe, kes oli geriljakunstiprojekti „Pingid Lähtele ja Palalinna“ kunstiline juht ning festivali Tõge looduskunsti töötoa juhendaja. Tartu Vallavolikogu poolt süütas advendiküünla Martin Pedak ja esines Lähte Naiskoor. Kaunist jõuluoootust!

Marianne Pruks

MAARJA-MAGDALEENA

Advendiküünla süütasid Tartu Vallavolikogu esimees Vahur Poolak ja koguduse õpetaja Aivo Prükk. Maarja-Magdaleena kirikus laulsid segakoor ja naisansambel. Rahvamajas andis kontserdi Puka meesansambel. Ilusat advendiaega!

Tiia Pärtelpoeg

PIIRISSAAR

Piirissaare adventi valgus tähistamas Jõulu algust. Pakast ootame ja lund, et saaks käia iga tund mandrilt toomas jõulukaarmi ja ei vajaks enam praami. Suusaga või saaniga üle jää tavaariga. Tööd kõik sai ära vehitud, ka kuusepuu on ehitud. Nüüd aeg on rahulikult võtta, ei kuskile meil ole tötta!

Ülle Lindjärv

RAADI

Kuigi tänavu tuli 1. advent vastu võtta ilma lumeta, ei vähendanud see sugugi rahvahulka, kes tulid Raadi lastehoiu haljasalale tervitama saabuvat pühadeaega. Adventitule süütasid Tartu valla vallavanem Jarno Laur ning Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja Aivo Prükk. Meeleolu ja valguse tõi platsile Artistic Flow tuleshow.

Karita Tilk

TABIVERE

Hoides ära eelmise aasta külmaapsakaid, sai seekordne advent peetud siseruumides. Tartu Vallavalitsusest tuli meile jõlusoove tooma Kadri Leetsaar ning adventialguse kontserdi andsid Tabivere Rahvamaja isetegevuslased. Sai ka ära märgitud, et see aasta möödus 120 aastat Tabivere Seltsimaja ehitamisest, mis oli aastaid kultuurielu süda ning mida võib pidada kultuuri alustalaks Tabiveres. Olgu selle aasta jõulud täis headust ja imesid, et täituksid unistused ja soovid!

Anette Lauri

TAMMISTU

Tammistu küla adventiaeg algas noorteraamatu „Tegemata tegemised“ tutvustamisega Raamatukogu-Küla keskuses. Janno Puusepp ja Anne-Mai Tehavi lugesid raamatust ette tekste. Külaläbilaskul kogunes rahvas kuuse ümber, kus hobuvanker viis soovijad sõidule, joodi õunaglõgi ja teed ning söödi piparkooke, komme ja õunakooki. Tartu Vallavalitsuse poolt läitis adventiküünlakadri Leetsaar. Päeva lõpetas Must Ja Am luulelavastusega „Anna Haava 160. Kui hing ei saa mitte vaiki olla“.

Regina Evert-Tammistu

VÄÄGVERE

Juba traditsiooniliselt koguneti Väägvere külaplatsile, et süüdata koos esimene adventiküünal. Esinejatele oli elamiseks leida üles õhtupimeduses külaplats. Eriti kui tuled kohtadest, kus on olemas elektri- ja tänavavalgustused. Ei tähenda see miskit, et oled suvel ja päevavalgel siin käinud. Aga kohale kõik jõudsid: Tartu Vallavolikogu esimees Vahur Poolak ja Äksi segakoor. Aitäh, 65-aastane Äksi segakoor ja dirigent Krista Kuus, et lasite üle Väägvere küla kõlada Leonhard Wirkhausi „Tiliseb, tiliseb aisakell“. See oli imeline! Maitsti ühiselt kodukootud piparkooke, kuuma teed ning glõgi. Lõpuks sooviti üksteisele head tervist ja rahu ning kõik said ka oma koju viia laternaga jõulutulukesse särama.

Ülle Kool

VASULA

Eesimese adventi võttis emake loodus vastu kõva tuule ja rohelise maaga, sellised olud sobiksid lõunamaale. Kõik see polnudki enam oluline, kui kõlama hakkas naiskoor Tuule laul ja hinge pugus läheneva jõulu ootus. Meie valla volikogu nimel rääkis Vahur Poolak ja kogukonna esindajana Viella Ansip, Vasula aia juht. Hästi maitstes Kare Turgi valmistatud salapäraseid koostisosadest kuum jook ja muidugi piparkoogid.

Mari Leover

VEDU

Vedu külas pidasid kõne Tartu Kolgata koguduse pastor Leho Paldre ja Tartu vallavanem Jarno Laur. Esines Tabivere naisrahvatantsurühm Tahe, kohal olid Uustalu ponid ja hobused ning küpsetati vahukomme.

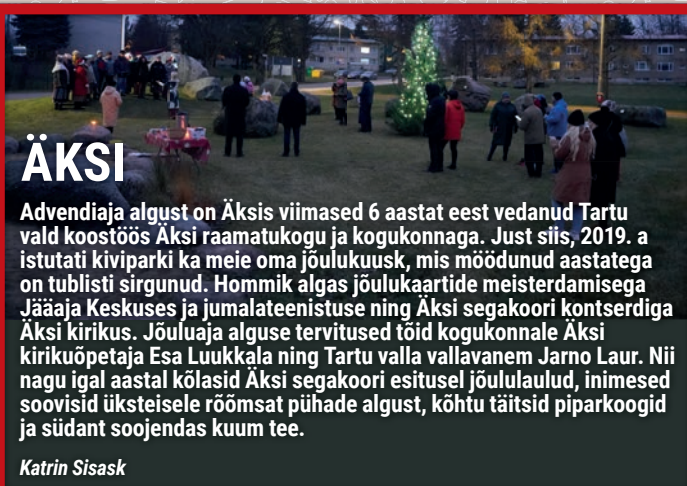
Mare Sumberg

ÄKSI

Adventiaja algust on Äksis viimased 6 aastat eest vedanud Tartu vald koostöös Äksi raamatukogu ja kogukonnaga. Just siis, 2019. a istutati kiviparki ka meie oma jõulukuusk, mis möödunud aastatega on tublisti sirgunud. Hommik algas jõulukaartide meisterdamisega Jääaja Keskuses ja jumalateenistuse ning Äksi segakoori kontserdiga Äksi kirikus. Jõuluaja alguse tervitused tõi kogukonnale Äksi kirikuõpetaja Esa Luukkala ning Tartu valla vallavanem Jarno Laur. Nii nagu igal aastal kõlasid Äksi segakoori esitusel jõululaulud, inimesed soovisid üksteisele rõõmsat pühade algust, kõhtu täitsid piparkoogid ja südant soojendas kuum tee.

Katrin Sisask

Tartumaa Aasta küla 2024 on Kõrveküla alevik

Meeli Kruus,
Kõrveküla maanaiste selts Miina

Tartumaa Aasta küla valitakse Kodukant Tartumaa eestvedamisel iga kahe aasta tagant.

27. novembril Tartu Ülikooli muuseumi valges saalis toimunud Tartumaa tänuüritusel Hea Tegu 2024 kuulutati aasta külaks Kõrveküla alevik ja pärjati aasta vabakondlaseks Ingrid Matteus.

Tartumaa 2024. aasta küla Kõrveküla alevik

Kõrveküla alevik on kiiresti arenev piirkond Tartu valla ja linna piiril. Alevikus elab ca 1200 inimest. Siin toimuvad aastaringelt nii uued kui ka juba traditsioonilised kogukonda kokku toovad ja ühendavad ettevõtmised.

24. veebruaril tähistatakse Vabariigi aastapäeva rahvamatka ja „Kiluvõileiva võistlusega“, 25. märtsil peetakse naistega Paastumaarjapäeva koos päikesetervitamisega, kogukonnal on oma jaanipäeva pidu spordihalli juures, toimuvad Tantsuõhtud Väägvere Pasunakoori ja sõpradega, Kõrveküla triatlon, Kõrveküla vabaõhuooper ja Vabaõhukino. Korraldatakse Hoovifestivali ja Päikeseloojangukontserti, mis ühendavad Kõrveküla, Tila, Vahi ja Raadi piirkonda. Sügis-talvisesse perioodi jäävad mihkclipäeva tähistamine ja hoidistekonkurss ning esimese

advendiküünla süütamine. Läbi talve saab naisselts Miina ruumides kangast kududa ja esmast õpetust selles vallas ning ka muud näputööd teha.

Paljude ürituste eestvedajaks on olnud Kõrveküla maanaiste selts Miina tegusad naised, kes lisaks oma igapäevastele töödele leiavad aega ja tahtmist ka kogukonna tegemistesse panustada ja täita eestvedaja rolli. Maanaiste roll nii peres, kui ka laiemalt ühiskonnas on muutunud ja muutunud on ka maanaiste endi soovid, ideaalid ja võimalused, aga üks mis kindel, naised ongi elu ja kodu hoidjad.

Kõrveküla koolis tegutseb MTÜ Kõrvekülaline, kes organiseerib ajalooklubi, raamatukogus käib koos raamatusõprade klubi. Lasteaias kohtuvad vanaemaliste seltsing „Antiikhõbe“ ja oma kooriproove viib läbi naiskoor „Tuule“. Meie külas saab tegeleda tantsuga rahvatantsurühmas Metsataga ja tegutseb Väägvere Pasunakoos.

Küla serval asub Õhina õpituba, kus on võimalus õhinaga õppida keraamikat tegema ja osaleda teistes väga erinevates töötubades.

Meil on külaelu edendavaid üritusi aastaringi, igale vanuserühmale ja maitsele.

Tartumaa 2024. aasta vabakondlane Ingrid Matteus

Aasta vabakondlane Ingrid Matteus

Vasakult SA Tartu Ärinõuandla nõukogu esimees Kaidar Raudmets, SA Tartu Ärinõuandla MTÜ konsultant Kadri Pau, Tartumaa Omavalitsuste Liidu juhatuse esimees ja Tartu valla vallavanem Jarno Laur, Tartumaa vabakondlane Ingrid Matteus. Foto: Katrin Sisask.

on MTÜ Väägvere Pasunakoori hing ja eestvedaja. Ta on mänginud pasunakoori ridades juba üle viiekümne aasta. Läbi aegade on andnud see kollektiiv oma panuse kogukonna tegevustesse, olles samas Eesti kultuuriajaloo üks oluline osa.

Ingridi algatusel ja eestvedamisel sai kolm aastat tagasi alguse suvine sündmus „Tantsuõhtud Kõrvekülas Väägvere Pasunakoori ja sõpradega“, mis on tuntust kogunud juba maakonna piiridest kaugemalgi. Lisaks hoolitseb ta selle eest, et otsida erinevatele sündmustele rahastust ning kirjutab projektitaotlusi erinevate pillide ostuks, et Väägvere Pasunakooris saaksid tegutseda ka noored ja seda kvaliteetsete instrumentidega. Aastast 2008 kuulub Ingrid ka Kõrveküla maanaiste selts Miina juhatusse ja läbi selle panustab ka Aasta küla Kõrveküla tegemistesse.

Tunnustuskonkursile olid nominenti-

Vasakult Kodukant Tartumaa juhatuse liige Külli Pann, Kõrveküla maanaiste selts Miina liikmed Ingrid Matteus, Siret Loos, Tiina Angerjää, Kare Turk, Meeli Kruus ja Merje Kaaret ning Tartu valla vallavanem Jarno Laur. Foto: Katrin Sisask.

dena Kõrvekülast veel esitatud „Konkurss Kiluleib“, mida Kõrveküla maa-
naiste selts Miina nüüd juba viis aastat
Vabariigi aastapäeval korraldanud on
ning Margus Pärsik ja Merike Ohakas,
keda kogukond soovis oma märkami-
sega tänada ja tunnustada, sest spordi-
halli töötajana ei ole nad korraldanud
mitte üksnes piirkonna spordielu, vaid
panustanud ka vabatahtlikena kogu
küla kogukonnatunde, ühise tegutse-
mise ja kultuurielu arendamisse.

Kokkuvõttes on Kõrveküla alevik suure-
pärane näide sellest, kuidas kogukond
suudab koos luua ning säilitada oma
identiteeti ja kultuuri. Aasta küla tiitli
saamine on tunnustus Kõrveküla kogu-
konnale ja näitab, kui oluline on igapäe-
pane panus meie heaolusse. Loodame, et
Kõrveküla eeskujul inspireerib ka teisi
piirkondi ja toob inimesi kokku, et koos
saavutada veelgi enam.

Kõik kategooriate laureaadid said
tunnustuseks ja kingituseks tükikese
Tartumaa kontuuriga kellast. Kogu
Tartumaa kontuur joonistub välja kui
kõik neli auhinda kõrvuti asetada.
Vasakult Nõo kultuurilise teekonna üks
eestvedajatest Mart Jaanson, OÜ Männiku
Piim juhatuse liige Avo Samariüütel,
Kodavere Pärimusekeskuse eestvedaja
Ergo-Hart Västriku ja Tartumaa vabakondlane
Ingrid Matteus. Foto: Katrin Sisask.

Konkursile Tartumaa Hea Tegu 2024 said
esitada enda kandidaadi tunnustamiseks
ja tänamiseks kõik Tartumaa kohalikud
omavalitsused, maakonnas ja linnas
tegutsevad MTÜ-d ning eraisikud. Kokku
laekus 33 ettepanekut.

Parimad selgitas välja komisjon, kuhu
kuulusid Kodukant Tartumaa, Tartu
Ärinõuandla, Tartumaa Omavalitsuste
Liidu ja Tartumaa Arendusseltsi
esindajad. Tunnustamiskonkursi
läbiviimist korraldab Tartu Ärinõuandla,
toetavad Kodanikuühiskonna Sihtkapital,
Tartumaa Omavalitsuste Liit ja Kodukant
Tartumaa.

Tartumaa 2024. aasta maakonna
parimaks mittetulundusühenduseks
valiti Kodavere Pärimusekeskus
Peipsiääre vallast, MTÜ tegevuse
toetajaks OÜ Männiku Piim Kastre
vallast, ilma projektita sündinud teoks
Nõo kultuuriline teekond ning aasta
vabakondlaseks Ingrid Matteus Tartu
vallast.

Äksi segakoor sai 65!

Katrin Sisask,
Tartu valla Kuukirja toimetaja

**26. novembril pidas Äksi segakoor
Jäaja Keskuse konverentsisaalis
oma 65. sünnipäeva.**

Äksi raamatukogu juhataja Anita Priks
rääkis koori ajaloost ja koori liikmed
lugesid ette oma mälestusi laulupidu-
dest, ühisüritustest ning toredatest
juhtumistest, mis neil sel teel on olnud.
Ja neid on palju!

Täna on kooris vahelduva eduga laulmas
20 liiget, esinetakse Äksi kogukonna
üritustel, Eesti Vabariigi aastapäeval ja

võidupühal Äksi vabadussamba juures,
Äksi kirikus ja kui kutsutakse, siis ka
mujal Tartu vallas või kaugemalgi.
Saime teada, et kõige kauem – tervelt
60 aastat – on koori ridadesse kuulunud
Virve Ramm, kes lisaks laulmisele on
alati ise kõigile kooriliikmetele kauni
sünnipäevakaardi meisterdanud ning
sinna ka ise spetsiaalselt koorikaasla-
sele mõeldud asjakohased luuleread
sisse kirjutanud. Väga väike osa nendest
kaartidest olid peo ajal ka seinale rip-
puma seatud, et teisedki neid imetleda
saaksid.

Peole olid külla tulnud ka sõpruskoorid

Serviti Jõgevamaalt ning Maarja-Mag-
daleena segakoor Tartu vallast. Oma
õnnitlused andis Tartu Vallavalitsuse
poolt üle meie valla kultuuritööspe-
sialist Karita Tilk. Saalis oli tore pealt-
kuulajatena näha ka Äksi kohalikke
inimesi vanuses alates 7 kuni vähemalt
70 aastat.

Kolm koori esitasid ka väikese eelsoo-
jenduse Tallinna laulupeoks, kus kõik
plaanivad osaleda. Esitati Mari Kalku-
ni laulu „Elukoor“ ja Olav Ehala „Sa oled
ainus“.

Oli ilus ja südantsoojendav pidu koos
sõpradega kaugemalt ja lähedalt.

Äksi segakoor koos dirigentide Krista Kuusi ja Ülle Sakariasega. Foto: Katrin Sisask.

Rahvas ja rõivad

Jaanika Kreela,
naisrahvatantsurühm Hermine

Tabivere rahvamajas toimus 23.11.24 eriline sündmus, kus naisrahvatantsurühm Hermine esitles uhkusega uusi Äksi rahvariideid, mis soetati PRIA ja Tartu valla toetusega. Sündmuse raames jagas Tiina Kull huvitavaid fakte rahvariiete ajaloost, kandmise traditsioonidest ning komplekteerimisest, rõhutades meie rahvusliku pärandi mitmekesisust. Toitlustust pakkusid Tartu valla kohalikud ettevõtted Sahver ja Zahver.

Oma uute, Äksi riietega, pöördume justkui koju tagasi ning teeme suure kumarduse Äksi nõiale Hermine Elisabeth Jürgensile, kelle nime rühm ka kannab. Sellisel viisil on rahvatantsurühm Hermine endale ka varem esinemisriided hankinud. 2019. aasta üldtantsupeole minekuks kirjutasid Hermined projekti Karja rahvariiete soetamiseks. Põhjus, miks tol korral ei valitud kohaliku kihelkonna riideid, oli tantsupeo repertuaaris. Karja rõivastest unistasime juba varemgi, sest näiteks tants „Viire takka“, mis tantsiti 2009. aasta tantsupeol „Mere pidu“, on sellise iseloomuga, mille sõnum ilmneb just pikkade plisseeritud seelikutega tantsides.

Eelmiste rahvariiete projektiga saime korralikud ristsed ning seekord otsustasime põhjalikuma ettevalmistuse teha. Tiina Kull on Eesti Rahva Muuseumi nooremteadur, kes kirjutab Tartu Ülikooli etnoloogia osakonnas doktoritööd 18. sajandi ostukangastest. Ta on kodumaakonda loonud Vooremaa rahvarõiva nõuandekoja, mille eesmärk on innustada inimesi tegelema Eesti pärandikultuuriga. Nõuandekojas keskendub ta ajaloolisele Põhja-Tartumaale jäänud kihelkondade rahvarõivaste uurimisele ning korraldab Vooremaa rahvarõivakooli ja töötubasid. Tiina Kulliga olime eelnevalt juba koostööd teinud. Tema juhendamisel said meie Karja rahvariided lisandiks kaunid klaashelmestega keed.

Enne projekti kirjutama hakkamist käisime Tiina Kulli nõuandekojas MTÜ Tartu Maakodu ning veetsime väga inforohke õhtu. Koos valisime välja autentse komplekti Äksi rahvariietest.

Seejärel asusime valima rahvariide-meistrit, kes teeks rõivad täpselt meie soovide järgi. Esimese projekti PRIAsse kirjutasime 2023. aasta kevadel, paraku

seda ei rahuldatud. Nagu ikka, kanged Eesti naised, liiati veel nõia nime kandev rühm, ei jätnud me eesmärgi poole pürgimist. 2023. aasta sügisvoorul läksime juba suurema ettevalmistusega. Kuna saime Tiina Kulli käest palju väärtuslikku infot, soovisime seda jagada ka teiste teemast huvitatutega. Lisasime riiete soetamise juurde ka töötoa. Meie suureks rõõmuks projekti taotlus rahuldati.

Meie riided õmbles OÜ Ebe Käsitöö, kes paistis silma pika ajaloo ja rahvariiete valmistajana. Muidugi ei mänginud väikest rolli ka pakkumuse hind. Üheks meie kriteeriumiks oli, et õmbleja on valmis tulema kohapeale ise mõötusid võtma ning teostama ka vaheproove. Seda kõike OÜ Ebe Käsitöö meile pakkus. Tiina Kulli juures eelnevalt rahvarõivaid komplekteerimas käies olime veendunud, et põlleks soovime just Eesti Rahva Muuseumis näidisenä olevat ainsat Äksist kogutud lillalise kangaga põlle.

OÜ Hylida asutaja ja omanik Mari Pukk on teinud väga paljudest ajaloolistest rahvuslikest mustritest koopiakangad. Samuti on tema kangavalikus olemas Äksi põllekangas, mis nüüd meie riietust ehib. Meie põllesid eristab originaalidest tõik, et see on kitsas. Ajalooliselt oli Äksi põll lai.

Eks meil oli ikka pabinat, kas riided meieni õigeks ajaks jõuavad. Lõpptulemusena läks komplekt planeeritust veidi rohkem maksma seoses käibemaksu tõusu ning kampsunikanga kallinemisega, aga see on väga väike asi kauni tulemuse kõrval!

Sündmusest oli võimalus osa saada kõigil huvitatutel, kutse saatsime laiali kohalikele kultuurikollektiividele, kes kannavad Tartu vallaga piirnevate kihelkondade rahvariideid: Lähte naiskoor Äksi riietega, Laeva rahvatantsurühm Kanarbik Kursi rahvariie-

Naisrühm Hermine tänab:

Tiina Kull, aitäh, et aitasid meil valida autentse Äksi rahvariidekomplekti ning tulid meie sündmusele Tartu vallaga piirnevate kihelkondade rahvariietest rääkima!

Tabivere rahvamaja, aitäh, et võimaldasid meil kasutada rahvamaja ruume ja helitehnikat!

Kohvik Sahver, aitäh imemaitsva kringli eest!

Zahver Catering, aitäh maitsvate soolaste suupistete eest!

OÜ Ebe Käsitöö, aitäh kauniste rahvariiete eest!

OÜ Hylida, aitäh põllekanga eest!

Tartu vald, aitäh, et toetate naisrühma Hermine tegemisi ning panite õla alla uute rahvariiete soetamiseks!

PRIA, aitäh, et toetasite meie projekti „Rahvas ja rõivad“!

Tabivere naisrühm Tahe, aitäh, et võtsite vastu väljakutse meie sündmust tantsuga rikastada!

tega, segarahvatantsurühm Metsataga Tartu-Maarja rahvariietega, Tabivere rahvatantsurühm Tahe Maarja-Magdaleena rahvariietega.

Lisaks Tiina Kulli ettekandele pani Hermine välja uudistamiseks ka 15 aasta jooksul kogunenud trenniriided, auklikuks kantud pastlapaarid ja meie arsenalis olevad kaks rahvariidekomplekti – Viru-Nigula ja Karja rahvariided. Ühe autentse rahvariidekomplekti tegemine on nagu Tallinna ehitamine – see ei saa kunagi päris valmis. Seda on alati võimalik täiustada erinevate aksessuaaridega. Rahvariidemaailm on üks lõputu koht ja kui sa juba sõrme oled sinna andnud, siis päriselt sealt vist kunagi välja ei saagi.

Naisrahvatantsurühm Hermine oma uutes Äksi kihelkonna rahvarõivastes. Paremal juhendaja Piret Pruus. Foto: Katrin Sisask.

Jääaja jutud

Kätrin Beljaev, Jääaja Keskuse kommunikatsioonispetsialist

Kas teadsid, et sõna „mammut“ võib pärineda soome-ugri keeltest?

Sõna „mammut“ päritolu kohta on mitmeid teooriaid. Üks neist viitab venekeelsele sõnale mamont, mille juured võivad ulatuda soome-ugri keeltesse. Näiteks on võimalik seos mansikeelse väljendiga „mang ont“, mis tähendab „maa sarve“. Siberi põliskasukad leidsid mammutivõhku väljasulanuna igikeltasest ja jääst ning uskusid, et mammutid olid hiiglaslikud maa-alused olendid.

Mammutid – kuningad tundrate tasandikel

Tuhandeid aastaid tagasi, kui jääaeg kujundas maailma, liikusid meie aladel hiiglaslikud mammutid. Mandrijää taandumine tõi kaasa ulatuslikud tundramaastikud. See oli aeg, mil tohutute jääkilpide servades toimus elav looduse kohanemine kliima muutumisega. Mammut, jääaja legendaarne hiidloom, on olnud aastatuhandeid imetluse ja müütide objektiks. Oma muljet avaldava välimuse ja sarnaste harjumustega nagu tänapäeva elevantidel, elas mammut suure osa Euraasia maastikel. Karvane hiiglane erines siiski oma sugulastest elevantidest olulisel määral: lühemad jalad, massiivsem kehaehitus ning pikad võhad, mis andsid talle võimsa ja hirmuäratava väljanägemise. Isasloomade kõrgus maapinnast oli kuni 3,8 meetrit ja kaalusid mõnikord kuni 8 tonni.

Mammutikarjas valitses matriarhaat

Mammutid elasid tihedalt seotud karjades, mida juhtis matriarh – kogenud ja elutark emasloom, nagu see on iseloomulik ka tänapäeva elevantidele. Emasloomade perekonnad koosnesid täiskasvanutest ja noorloomadest, samas kui isased lahkusid karjast suguküpsuse

saavutamisel, umbes 10–12-aastaselt. Mammutite elueaks hinnatakse umbes 60 aastat.

Toiduks vajasid mammutid iga päev tohutul hulgal taimi – kuni 200 kilogrammi! Nende dieet koosnes rohust, lehtedest, okstest ja õistaimedest. Lont, mis oli arenenud ülahuulest ja koonust, aitas neil osavalt haarata ja suhu pista igapäevast toitu. Londi osavust toetasid selle otsas olevad kaks pikemat liikuvat osa.

Mammutite müüdid ja teaduslik avastamine

Mammutite hiiglaslikud luud ja võhad inspireerisid sajandeid erinevaid lugusid. Siberi põliskasukad kasutasid nende luud esemete valmistamiseks.

Esimesed mammuti luud jõudsid Euroopasse 17. sajandil, mil arvati, et need on troopilistest aladest üleujutuse kaudu põhja sattunud elevantide jäänused. Alles 18. sajandi lõpus jõuti arusaamisele, et mammut on eraldiseisev, ammu väljasurnud liik.

Mammutite väljasuremine – kliima, inimesed või midagi muud?

Mammutite väljasuremine jääaja lõpus, umbes 11 000–14 000 aastat tagasi, on siiani teaduslik mõistatus. Tõenäoliselt mõjutasid seda nii kliimamuutused kui ka inimeste tegevus. Kui kliima soojenedes hakkasid tundrad ja stepid, mammutite elupaigad, taanduma metsaalade ees, vähenes nende toiduvaru märkimisväärselt. Samal ajal kasvas ka inimasustuse tihedus ning mammutite jahtimine intensiivistus. Kuigi mõned uuringud viitavad sellele, et inimesed tarbisid pigem juba surnud mammuteid, leidub ka tõendeid noorte mammutite sihipärasest küttimisest, mis võis mõjutada nende sigivust ja populatsiooni taastumist.

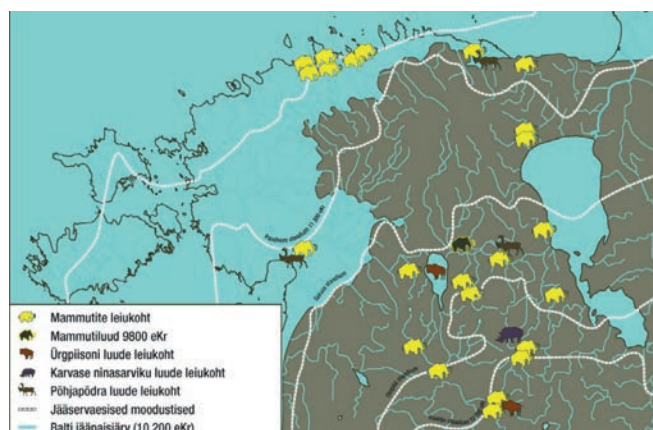
Mammutid ja teaduse tulevik

Hästi säilinud mammuti luust eraldatud DNA on andnud lootust teadlastele, et kloonimine võib tulevikus võimalikuks osutuda. Kuid see tekitab ka eetilisi küsimusi – kas me peaksime looma taas elustama, kui tema looduslik elupaik on ammu hävinud? Või peaksime pigem keskenduma tema tänapäevaste sugulaste, nagu Aafrika ja India elevantide, kaitsmisele?

Mammutid on jäänud nii teaduses kui ka kultuuris olulisteks kliimamuutuste sümboliks. Koopamaalingud ja kiviesemed, milles mammutid on kujutatud, pakuvad võimalust vaadata meie esivanemate mõttemaailma ja aitavad meil mõista aega, mil need võimsad loomad looduses tegutsesid ja milliseid mastappe nad eluks vajasid.

Jääaja Keskuses arutletakse looduse ja inimese vastastikuse mõju üle läbi ajaloos. Kliimamuutuste tagamaad, jääaja loomastik ja praktilised teadmised inspireerivad külastajaid mõtlema, kuidas meie keskkonda paremini hoida.

Tule koos perega Jääaja Keskusesse – koht, kus mineviku lood inspireerivad tulevikku!

PÕNEVAD TEEMATUURID
SISUKAD PROGRAMMID
SUUR KONVERENTSISAAL
MÕNUS LASTETUBA
ELAMUSKESKUS JA KOHVIK

info@jaaag.ee / 5911 3318
www.jaaag.ee
Aksi, Tartumaa

Lähte naiskoor Kanadas

Merike Kaunissaare,
Lähte naiskoor

2024. aastal 30. lauluaastat tegutsev Lähte Naiskoor tähistas lähenevat juubelit kontsertreisiga Kanadasse.

Kooriseiklus (dirigent Mall Türgi juhatusel) kestis kaks mälestusväärset nädalat.

Kaasa viisime suure hulga lauluvara ja kandleid, selga panime oma ilusad Äksi rahvariided.

Meie sõbralikuks sooviks oli kaugetele eesti kogukondadele omalt poolt triibuseelikute, varem tuntud ja uute laulude ning kandlemänguga meenutada päritolumaad.

Suure ja igati õnnestunud korraldustöö eest täname tublisid kooriliikmeid (Ivi Luht, Ruth Piiri, Elle Mets) ning nende häid Kanada-eestlastest abistajaid (Anne Liis Keelmann, Mihkel Vaasa, Jaan Ranne ja Janne Laanemaa jt).

Esinemisi jagus mitmesse linna – nii suurimasse välis-Eesti keskusesse Torontosse, prantsuskeelsesse Montreali kui ka kahe kultuuri piiril asuvasse pealinna Ottawasse.

Toronto on tõeline eestluse keskus.

Eesti seltse ja eestlust hoidvaid asutusi on Toronto piirkonnas palju (olemas on isegi eestlaste pank).

Meil oli au esitada Toronto Peetri kiriku koguduse aastapäeva jumalateenistuse juurde mõned armsad rahvalikud kooraalid. Sündmust kus juba 1944. aasta sügisel asusid punaterrori eest läände põgenenud hakkajad ja tulevikku vaatavad eestlased pagulaslaagrites korraldama eestikeelseid jumalateenistusi, tähistati ka toreda seltskondliku kohvilauaga.

Rõõmuga laulsime ja mängisime kannelt ning kogesime sooja vastuvõttu eakate eestlaste kodus „Ehatare“. Ootamatu üllatuselamuse pakkus tänapäeva tehnoloogia – majja sisenedes vaatas rahvas saalis suurelt ekraanilt ETV „Hommikutelevisiooni“, sestap saime arutada ühises lõunalauas nii eestimaise kui ka sealse elu-olu üle.

Toronto südalinnas asub oluline eestluse süda – Tartu College.

Uudistasime koos Piret Noorhaniga sealseid ruume, alates ajalehe „Eesti Elu“ (peatoimetaja Kai Kiilaspea) toimetusest, üliõpilaskorporatsioonide tubadest ja muudest ühispindadest,

Oleme jõudnud Quebeci. Foto: Elle Mets.

lõpetades majatuuri rikkas ja mahukas arhiivis. Säravalt optimistliku ja tegusa Ellen Valteriga uudistasime kerkiva uue Eesti maja ehitusplatsi, toetasime olulist projekti annetusega ja innustasime ehitusmehi lauluga. Uuest Eesti Majast kui vaimukalt efektse arhitektuuriga peatänava hoonest on eestlastele oodata omanäolist tulevast tegutsemiskeskust ja torontolastele sealset tähelepanuväärset arhitektuurilist maamärki.

Kati Kiilaspea näitas küll väga asjalikult ja huvitavalt ümberkaudset kesklinna ja peatänava olulisemaid hooneid ning tutvustas põgusalt ka linna ajalugu. Loomulikult avastasime uhket suurlinna ikka ka omapead. Külastasime elamuslikku Ripley'si veemaaailma ja Kanada riiklikku uhkust – CN Towerit (kogu läänepoolkeral pole kõrgemat hoonet). Omaette vaatamisväärsus on muidugi USA ja Kanada piirijõel asuv Niagara juga – see on kolmest võimsast joast koosnev ühendatud veesüsteem, mille laius on üle poole kilomeetri ja kus jugade vahel on saared. Sõitsime laevaga joa kohal kaarduva vikerkaare alt läbi; minna sai ka joaalustele vaateplatvormidele. Lahkudes heitsime vapustavale loodusimele pilgu ka kõrgeist Scyloni vaatetornist.

Teekond kulges läbi kuldse sügise.

Montreali saabusime bussiga, imetlesime teel värvikat oktoobrit, hooaega lõpetavat põllumajandust, teeäärseid hubaseid väikelinnu, armsaid hõredalt asustatud maakohti ning eriilmelisi looduslikke vaatamisväärsusi.

Kõikjal kõrgusid Kanada lippu ehtivad vahtrad, teepervedel laius sügisel punane äädikapuuvõsa (nagu pajuvõsa meil), kõiki asulaid kaunistasid rohked

karmiinpunased tiivulise kikkapuu põõsad.

Kontsert Montreali Jaani kirikus õnnestus igati.

Meie laul ja pillimäng pälvis sooja tunnustava aplausi ning kohviõhtu koos soomlastega peetava kiriku väikeses saalis lõppes ühiste lustlike regilauludega. Tutvumised toredate inimestega on alati mäletamist väärt ja kõik kohtusid kohvilauas huvitavaid lugusid pajatavate kaaslastega. Leiti üles kaugeid sugulasi. Kohal oli ka suur hulk eesti asjale südamest kaasa elavaid muudest rahvustest pereliikmeid.

Ametilt orelimeister Mark Altosaar tutvustas jõesaarel paikneva Montreali südalinna.

Imetlesime esimest suurt silda ja jõekaldaid, veetsime mõnusa lõuna Marki lemmik-õllepruulikoja õues, maitstes kohalikke toite ja jookke, jõudsime lõpuks võimsa olümpiastaadionini (suveolümpialinn 1976) ja lõpetasime ringkäigu Montreali botaanikaaias, kus jagus koos ringisagivate oravatega jalutamist ja imetlemist pimedani. Päikeseloojangut kroonis imetabane eksootiline muusikaline valgusvaatemäng sealses hiina aias.

Teist hingeminevat valgusshow'd saime kogeda ka Montreali Notre-Dame'i basiilikas, kus keerulise reži'i järgi ja võimsa orelimängu saatel valgustati ruumitaitvas värvivalgusmängus välja vägeva katoliku kiriku traditsiooniliselt rikkalikud arhitektuursed ja skulptuursed struktuurid ning detailirikkad maalikooslused.

Tasapisi liikusime läbi Kanada põhja poole ja tagasi.

Ottawast Quebeci sõitsime rongiga. Kui Toronto tervitas meid oktoobri keskel harva ette tuleva 20 soojakraadiga, siis Quebec ja Ottawa jahutasid nullilähedaste temperatuuridega ilmaga – aga seda soojema vastuvõtu osaliseks sai meie kontsert Ottawa väikeses Läti luteri kirikus.

Heli Eriks pakkus välja, et tutvuksime üheskoos Kanada pealinnaga. Võtsime selle pakkumise vaimustusega vastu. Heli (olles kogu elu töötanud Kanada Kunstifondis) tutvustas meile pärast elamuslikku jalutuskäiku parlamendihoone (mida külastasime koos Jaan Rannega) ja sõjakangeaste mälestuskompleksi lähistel suurt ja rikkaliku ekspositsiooniga Kanada Rahvusga-

leriid. Täielik ootamatus oli võimalus pääseda koos temaga esinduslikku kontserdimajja, mis ongi üllatuslikult alaliselt ja täispäeva kõikidele uudistajatele avatud.

Vahtrasiirup on sealse majanduse üks tuntumaid brände ja nii külastasime meiega üht traditsioonilisel viisil toimetavat töökoda, ostsime peatsetele kodustele pannkookidele mõeldes siirupit kaasa ning proovisime ise teha jäisele tööpinnale kallatavast venivast siirupist mõnusat pulgakommi. Quebeci piirkonnas käisime vaatamas veel teist, Niagarast kõrgematki dramaatilist Montmorency juga – loodusimed vaimustavad alati.

Kanada pealinnas saime tänu konsul

Tiina Tarkusele austava võimaluse käia visiidil Eesti saatkonnas, kus lahke suursaadik Margus Rava avardas oluliselt meie teadmisi Kanada ja Eesti suhetest.

Loomulikult peame südameasjaks hoida meie koori äsjasõlmitud sooje suhteid Kanada eestlastega – paljud toetasid meie kontsertreisi väga tänuväärse annetusega, millest oli meile kohalike sõitude seadmisel palju abi. Kutsusime kõiki kohatud armsaid inimesi külla Eestisse – saabuv aasta on ju laulupeoaasta. Meie koor on otsustanud laulupeole ka sel korral laulma minna. Väga tore oleks suurpeo melus kohtuda ning koos Eestimaad avastada!

Laeva Kultuurimaja ja Noortekeskuse juhataja Iren Hansen-Auri: „Ära tee teistele seda, mida sa ei taha, et sulle tehtaks.”

Katrin Sisask,
Tartu valla Kuukirja toimetaja

1. oktoobril 2024. a. asus Laeva Kultuurimaja ja Noortekeskuse juhataja ametikohale Iren Hansen-Auri.

Kuidas oled uuel ametikohal sisse elanud?

Nii nagu ikka, on iga algus omamoodi keeruline, eriti kui alustad uues keskkonnas ja kogukonnas, kuid samaaegselt on see pakkunud ka palju rõõmu. Sisseelamine on olnud kiire ja intensiivne, ilmselt ka seetõttu, et aasta lõpp on alati tegevusterohke. Tänu Annika Sokule ja Külli Suvile olen saanud hästi kohaneda ning nende toetus on olnud hindamatu. Täna neid selle eest.

Mis on tekitanud raskusi ja mis rõõme?

Väljakutseks on olnud võõra keskkonna tundmaõppimine. Samal ajal on aga noorte- ja kogukonnapoolne vastuvõtt olnud positiivne ja see on andnud palju energiat ja inspiratsiooni. Rõõmu pakub see, et kogukond lööb tegemistes aktiivselt kaasa ja jagab oma ideid.

Milline on sinu visioon kultuurimaja tulevikust Laevas?

Minu visioon on kujundada kultuurimajast ja noortekeskusest koht, mis toimib kooskõlas kogukonnaga. Kõik, mis toimub, peab toetuma kogukonna teadmistele, heaolule ja arengule. Ees-

märk on korraldada edaspidi üritusi ja tegevusi koostöös kogukonnaga, olles toeks nende ideede elluviimisel.

Mida oled teinud selleks, et kaasata kohalikku kogukonda?

Üks esimestest asjadest, mida tegin, oli kogukonnaga kohtumise korraldamine. Minu jaoks on oluline aru saada, mis on siinsete inimeste ootused sellele majale ja ka minule. Kutsusin kohalikke inimesi minuga tutvuma ja tegin üleskutse arutleda olulistel teemadel. Jätkan selle lähenemisega, korraldades arutelusid, pakkudes võimalusi oma mõtteid teostada ja tagasisidet anda. Eesmärk on, et kogukond tunneks end kaasatuna ja vajalikuna.

Milline on olnud sinu varasem teekond ja kuidas jõudsid siia?

Olen varem tegutsenud kultuurikorraldajana, noorsootöötajana ja huvijuhina. Enne Laeva tööle asumist olin vabakutseline ürituste korraldaja. See kogemus andis mulle vajalikud oskused ja enesekindluse kandideerida juhataja kohale, mis ongi mind siia toonud.

On sul mõni huvitav hobi või oskus, mida saaksid Laeva kultuurimajas kasutada?

Jah, mulle meeldib loominguline tegevus, näiteks albumite koitmine, karpide meisterdamine ja ruumide dekoreerimine looduslike elementidega. Samuti olen hobi korras valmistanud küünlaid ning juba ka Laeva kultuurimajas korraldanud jääküünalde valmistamise

Laeva Kultuurimaja ja Noortekeskuse juhataja Iren Hansen-Auri.
Foto: Annika Sokk.

õpitoa. Need tegevused rikastavad kindlasti kultuurimaja programmi.

Kuidas veedad oma vaba aega?

Minu vaba aeg kulub praegu perele ja magistriõpingutele. Kui võimalik, naudin looduses viibimist, sest loodushelid aitavad vaimu värskendada ja tasakaalu leida.

Mis on sinu jaoks üks olulisematest mõtetest, mis sind elus edasi viib?

Minu kuldreegel on: „Ära tee teistele seda, mida sa ei taha, et sulle tehtaks.” See põhimõte juhhib minu tööd ja suhtumist inimestesse.

Aisakellahelin ...
Päkapikurutt ...
Inglid kuusepuul ...
Küünlasära ...
Jõuluvana ootus ...
Nõnda algab igal aastal
Jõulumuinasjutt.

ILUSAID JÕULE NING
MEELEOLUKAT UUT AASTAT!

Tabivere Rahvamaja

2024

Retro Aastavahetus

28. detsember 2024 | Kell 21.00-03.00

Pilet kostüümiga 10€ kostüümita 15€

Esineb
RETRO
kiirabi

Lisainfo JA LAUDADE BRONEERIMINE:
Tabivere rahvamaja@tartuvald.ee
5044479
või Tabivere Rahvamaja facebook'ist

10. JAANUAR 2025
KELL 19.00

Tabivere Rahvamaja

UUE AASTA KONTSERT

Maril Sander
&
Triin Lellep

Pilet 10 - eurot
Piletid müügil Hietas ja kohapeal

Lisainfo: tabivere.rahvamaja@tartuvald.ee 5044479

TABIVERE
Tabivere
Rahvamaja

26.12.2024

Maarja-Magdaleena
Rahvamajas kell 19:00

Jõulupidu

Esinevad rahvamaja
isetegevuskollektiivid

Tantsuks

IRENA & Ivar Hansen

Pidu külastab
Jõuluvana Taadu

Pääs: 10 € või samas väärtuses
pakile jõuluvana kingikotti

Laudade broneerimine
kuni 25.12 tel 5205906

Meelepärane söök - jook võta ise kaasa!

Kaunist aasta lõppu ning uute kohtumisteni
uuel aastal!

Maarja-Magdaleena Rahvamaja

1. jaanuaril 2025
kell 00:30

Maarja Magdaleena rahvamajas

Uusaastapidu

Tantsuks
Lycille

DJ Rein K

Rändbaar Peekar

Pilet 10 €

Head uut aastat!

Maarja-Magdaleena Rahvamaja

12.01.2025 kell 15:00

Pilet 6 €, sooduspilet 5 €

Maarja-
Magdaleena
Rahvamaja

maarja-
magdaleena

Laeva
Laeva
Kultuurimaja

LAEVA NOORTEKESKUS KORRALDAB

AASTALÕPUPIDU

LAeva

NOORTEKESKUSES

30. detsember
kell 16.00- 21.30

Võistu- ja
mõistumängud Disco

Fotonurk Maitsvad
suupisted

Info: iren.hansen-auri@tartuvald.ee; tel 511 0652

Deisi Anneli Poska
maalinäitus

LUUKERE SEERIA:
Elu ilma lihata

06.01 - 24.01 2025

Laeva kultuurimaja
Võruaia 5

Info: iren.hansen-auri@tartuvald.ee
tel 5110652

PÜHADEAJA LÕPETAMINE JA KUUSKEDE PÕLETAMINE
LAeva KULTUURIMAJA LÖKKEKOHAL

6. JAANUARIL 2025
KELL 18.00

**Müstiline
tuleshow**

PAKUME TEED JA KRINGLIT

Kuuskil võib lõkkekohale tuua varem

Info: iren.hansen-auri@tartuvald.ee; tel 511 0652

Eesti kirjanduse päeva raames toimub
Laeva Raamatukogus kooslugemise
päev.

30. jaanuar kell 14-16

Raamatukogus on avatud
noorte poolt lugemisekohvik.

Oodatud on kõik!

Info: annika.sokk@tartuvald.ee
Tel: 5198 9490

Tammistu
Raamatukogu-Külakeskus
Tammistu

Novembrikuu ürituste kokkuvõtte Tammistus

Novembrikuu oli sellel aastal pigem soe kui külm ja lumi andis ennast oodata. Aga ei mardid ega kadrid lase end lume puudumisest segada. Nemed tulevad nii lumega kui ilma lumeta. Seetõttu tuli ka kohalikul kogukonnal varakult Tiina Konseni käe all õppida seda, mida ikkagi mardid ja kadrid teevad kui nende päev kätte jõuab. MTÜ Tammistu Rahva Seltsiga koos korraldatud üritusel rääkis Tiina kommetest ja nii sai selgeks, miks Mardi- ja Kadripäeval üldse jooksma peab ja mis sellise jooksmise eesmärk on. Üritus, mis oli mõeldud kogu perele, ei piirdunud vaid teoreetilise ülevaatega vaid andis maskide valmistamise töötoaga ka võimaluse käeliseks tegevuseks.

Mõned päevad hiljem külastas Tammistu Raamatukogu-Külakeskust tuntud telesaadajut ja raadiohääli Märt Treier. Ta tutvustas oma esimest ilukirjanduslikku raamatut "Ära. Laulud laokil inimestest". Kuigi kohtumise teemakäsitlus jõudis käia suure kaarega raamatust kaugemalgi, oli see põnev kuulamine. Tänapäev ja minevik, inimene ja tema motivatsioon. Kõik see nii laiema käsitluses kui ka raamatus olevate tekstide valguses. Loomulikult ei puudunud ka raadio- ja teletöö jutud. Kuulajaskond sai küsimusi esitada ning iga küsimus sai küsija heameeleks väga laia ja sügava vastuse.

Kohtumiste ja teemapärase töötubade kõrval aga jätkusid ka novembris juba tavapäraseks saanud üritused. Nii oli meil iganädalaselt kolmapäeviti Loovusring ja iga kuu viimasel kolmapäeval kohalikke eakaid kokkutööv eakate tund. Heameel on ka selle üle, et hakkaja inimene võttis enda juhendada noorte tegevust. Novembris on noored juba kokku saanud ja esmasel arutelud tulevikuplaanide osas on aset leidnud. Arutelul on saanud kaks üritust – lõkkeõhtu ja õudukaõhtu. Tuult tiibadesse noored!

Samas on Raamatukogu-Külakeskuses endiselt veel nii vaba aega kui pinda erinevate ürituste jaoks. Seega on avasüli oodatud kõik, kellel soov ruume rentida. Jõuluootuses saal on juba kaunistatud ja maagiline fotonurk ootab kõiki huvilisi. Kui kellelgi peaks olema soov kasutada vaid fotonurka, küll me siis sellelegi mõlemapoolselt kasuliku lahenduse leiame.

Järgmist, detsembrikuu ürituste kokkuvõtet saate lugeda jaanuarikuu kuukirjast. Seniks ilusat jõuluootust ja kultuursete kohtumisteni!

Kooliõde hoiatab: veipimine on noorte tervisele tõsine oht

Tallinna Koolitervishoid

Veipimine on Eesti noorte seas üha süvenev probleem, ent selle lõplikud mõjud tervisele pole endiselt täielikult teada.

Tallinna Koolitervishoid SA kooliõde Kätlin Laas, kes on pikalt töötanud Tallinna Tööstushariduskeskuses, on veipimisega seotud muredega puutunud kokku igapäevaselt. Ta rõhutab, et sageli tuleb terviseprobleemidega tegeleda juba varases noorukieas ning lahendus eeldab kompleksset teavitustööd.

Täna ka vaimse tervise õena töötava Kätlin Laasi sõnul on veipimine levinud nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis. „Õpilased, kellega ma tegelen, on peamiselt vanuses 16–18 aastat, kuid paljud neist on veipimist alustanud juba põhikoolis, sageli 12–13-aastaselt. Paljud noored isegi tunnistavad, et nad sooviksid veipimise maha jätta, kuid ei suuda, sest sõltuvus on liiga tugev,“ selgitab ta. Veipimise populaarsus on kooliõde hinnangul seotud tubakatööstuse turundusega. „Veibitootjad on oma tähelepanu suunanud sellele, et veipimine oleks noorte jaoks ahvatlev – maitseomadused, lõhnad ja üldine kuvand, et see on vähem kahjulik kui suitsetamine. Fakt on, et kõik nikotiinitooted on tervisele kahjulikud ja tekitavad tugevat sõltuvust,“ lisab ta. „Ja sõltuvus ise tähendab seda, et sa ei ole enam oma elu peremees – aine võtab kontrolli sinu elu üle, olememata sellest, millise sõltuvusega on tegemist.“

Laas rõhutab, et noored ei mõtle sageli pikaajalistele tervisemõjudele ja neile pole mõtet rääkida, et 10–20 aasta pärast on nende tervis halb. Seetõttu tuleks teavitustöös keskenduda ka sellele, kuidas tubakatööstus noori sihikule võtab. „Noorte terviseteadlikkus on tõusnud ja tegelikult oli aasta aastalt suitsetajate arv vähenemas. Kuid veipide turuletoomisega on olukord pöördunud – noored, isegi lapsed, on hakanud veipima,“ tõdeb kooliõde kasvanud probleemi.

E-sigaretid – nähtamatu oht tervisele.

Veipimise pikaajalisi mõjusid pole veel suudetud täielikult uurida, kuid juba praegu on teada, et see põhjustab tõsisid terviseprobleeme. „Täna noored ja lapsed, kes veibivad, on tegelikult justkui tuleviku uurimisgrupp – nende

pealt hakatakse nägema ja analüüsima, milliseid tervisekahjusid veipimine põhjustab. Ent juba praegu on teada, et see mõjutab suuõõne tervist, hingamisteid ja üldist tervises seisundit. Mitmed uuringud näitavad, et e-sigaretid võivad põhjustada igemehaigusi ja suuõõnevähki. Lisaks on veipides sissehingataivate kemikaalide pikaajalist mõju raske hinnata, sest tooted on turul olnud suhteliselt lühikest aega,“ nendib ta.

Noorte vaimne tervis ei jää samuti puutumata. „Nooruki aju areneb kuni 25. eluaastani ja nikotiin koos teiste keemiliste ühenditega mõjuvad just seda aju piirkonda, millest oleneb meie otsustus- ja keskendumisvõime ning enesekontroll. Kui noorel on kalduvus ärevusele või depressioonile, süvendab nikotiin neid probleeme veelgi,“ selgitab vaimse tervise õde. Samuti lisab nikotiinisõltuvus igapäevaelule stressi – pidev vajadus järgmise doosi järele tekitab rahutust ja võib noori takistada keskendumast oma eesmärkidele.

Laasi sõnul mängib noorte nikotiinitoodetest eemalehoidmisel võtmerolli täiskasvanute eeskujud. „Kui vanemad või õpetajad ise suitsetavad või veibivad, annavad nad noortele vale signaali. Täiskasvanud, eriti autoriteedid, peaksid oma tegevusega näitama, et nikotiinitoodete tarbimine ei ole normaalne ega aktsepteeritav. Siin mängivad rolli ka laiemad ühiskondlikud hoiakud – valitsuse, koolide ja perede ühtne sõnum aitab noori veipimisest eemale hoida,“ usub ta.

Keelustamine üksi ei aita, vaja on terviklikku lähenemist.

Laas rõhutab, et ainult keelustamisest ei piisa. Kuigi alaealistele on veipimine juba praegu keelatud, leiavad noored võimalusi e-sigarette hankida. „Nad saavad need kätte kas mustalt turult või kioskidest, bensiinijaamadest ja ka e-sigaretide poodidest, kus dokumente piisavalt ei kontrollita,“ tõdeb Laas. Ta lisab, et probleem vajab laiemat ja terviklikumat lähenemist, mis hõlmab ennetustööd, teadlikkuse tõstmist ja alternatiivsete tegevuste pakkumist noortele.

„Samal ajal tuleb mõelda, miks lapsed ja noored üldse nii palju meelemürke tarvitavad. Võib-olla on probleem selles, et neil puuduvad kättesaadavad huvitegevused, sportimisvõimalused või muud ajaveetmisviisid. Oluline on luua

keskkond, kus noored leiaksid tervislike ja positiivseid alternatiive,“ arutleb vaimse tervise õde. „Samuti on oluline pöörata tähelepanu peresuhetele ja noorte toetamisele – tugeva sotsiaalse võrgustikuga lapsed ja noored, kes saavad oma vanemate või teiste lähedastega avatult rääkida, satuvad harvem sõltuvuste küüsi.“

Kooliõded on sageli esimesed, kes noorte tervisemuresid märkavad. „Õpilaste regulaarsed tervisekontrollid võimaldavad meil hinnata nii õpilaste füüsilist kui ka vaimset tervist. Kui ilmnevad veipimisega seotud probleemid, saavad kooliõded anda esmast nõu ja vajadusel suunata noori spetsialistide juurde. Eestis on alates 16-aastastele olemas ka nikotiinisõltuvusest loobumise nõustamiskabinetid, mis aitavad noortel sõltuvusest jagu saada. Noorematel tasub kindlasti pöörduda esimesena kooliõde poole,“ kirjeldab Laas ning märgib, et aus ja avatud suhtlemine aitab noortel mõista, kuidas nende tervis sõltub nende valikutest.

Loobumine on alati võimalik.

Kätlin Laas kinnitab, et kuigi nikotiinisõltuvusest loobumine võib olla keeruline, pole see kunagi võimatu. „Parim lahendus on muidugi mitte alustada, kuid kui oled alustanud, siis tuleb võimalikult kiiresti loobuda. Nikotiinisõltuvus ainult süveneb aja jookul, mistõttu muutub mahajätmine aina raskemaks. Kuid see on alati võimalik – oluline on leida tugi ja tahe.“

Kooliõde julgustab noori abi saamiseks pöörduma kooliõdede, perearstide või nõustamiskabinettide poole. „Oluline on teada, et abi on olemas ja te ei ole üksi,“ paneb Laas südamele.

Vilistlaste juubelipidu pakkus hulgaliselt positiivseid emotsioone

Kaisa Kreela,
Tartu valla Kuukirja reporter

16. novembril kogunesid Lähte spordihoonesse kooli endised ja praegused õpetajad, vilistlased, valla esindajad ning õpilased, et tähistada Lähte Ühisgümnaasiumi 65. juubelit. Sündmusel oli võimalik nautida nii kontsertaktust, külastada kooliruumi kui ka muljetada vanade tuttavatega.

Viimasel kolmel korral on Lähte juubelipidu aset leidnud Vanemuise kontserdimajas. Mitmete vilistlaste soov on olnud, et sündmus toimuks koolis ning koostöös Tartu Valla Spordikooli direktori Agu Laasiga, kes on muuhulgas samuti vilistlane, sai see esmakordselt võimalikuks. „Varasemalt on kontsert toimunud Vanemuises, aga seal ei teki sellist emotsiooni. See, et me saime käia koolis ja olla siin kohapeal, on väga tore,“ kommenteeris 50. lennu vilistlane. Alates septembrist, kui kindlaks sai peo asukoht, tehti spordihoones mitmeid muudatusi: värviti seinad, lakke paigaldati heli summutavad paneelid ning soetati spetsiaalne põrandakate, et vältida spordihoone põranda kahjustumist. Juubeli toimumiseks paigaldati spordihoonesse lava, laud vilistlastele ning hulgaliselt heli- ja valgustehnikat. Lisaks sellele ka videoülekanne tegemiseks vajalik varustus.

Vilistlaste peo üldjuhiks oli Lähte güm-

naasiumiastme õppejuht Anneli Kumar, kelle ettepanekul kandis kontsertetendus pealkirja „Oleme teel“. Kontserdile kaasati nii praegusi õpilasi kui ka vilistlasi, kes täitsid peol erinevaid rolle. Suurima osa esinejatest moodustasid kooli laste- ja noortekooride lauljad. Solistidena esinesid vilistlased Grete Anier, Helen Lang ja Kristofer Pann. Praegusi õpilasi esindasid Samuel Jablonski (8.a), Marcus Siim (3.b), Karmen Kuusik (12.ms), Loore Hoffmann (5.a), Hanna Hänilane (10.ms) ja muusikaõpetaja Krista Kuus. Vahetextide esitajana oli kaasatud 59. lennu vilistlane Kevin Pisartšik, keda võis näha juubelipeo ühe peaosatäitjana ka viis aastat tagasi. Kevini kõrval esitas lavastatud vahetexte matemaatikaõpetaja Kertu Palm. Õhtujuhtidena osalesid pidulikul osal 11. klassi õpilased Maili Patrikas ja Sebastian Villemis. Lisaks võis näha laval ka bändi, kuhu kuulusid õpetajad Henri Käärik (klaver) ja Erki Veikar (basskitarr), abiturient Riko-Sander Pensa (kitarr) ning vilistlased Mikk Kaasik (trummid) ja Jaagup Jürgel (kitarr).

„Meile räägiti, et juubelikontsertide ajaloos on Lähte unistanud oma koolilaulust, kuid see pole erinevatel põhjustel võimalikuks saanud. Kuni selle sügiseni,“ juhatasid õhtujuhid sisse Lähte koolilaulu, mille sõnade autoriks on eesti keele ja kirjanduse õpetaja Ilona Võik ja viisi seadnud muusikaõpetaja Henri Käärik.

Lähte Ühisgümnaasiumi direktor Martin Pent peab kõnet. Foto: Neeme Aria.

Peale etendust tänati esinejaid. Kõne pidas direktor Martin Pent ning seejärel tunnustati ka silmapaistvaid õpetajaid. Küsimusele, mida peaksid teised õpetajad tegema, et kunagi samalaadne tänu välja teenida, ütles Pent: „Väga lihtne vastus! Tegema igapäevaselt oma tänuväärset tööd edasi nii hästi, kui nad vähegi suudavad ja tegema seda võimalikult kaua. Elu näitab, et sellise panuse andmine ei jää tunnustamata.“ Oma õnnesoove ja kingitusi koolile edastasid vallavanem Jarno Laur, Tartu valla muusikakooli direktor Ele Sonn, Tartu Valla Spordikooli direktor Agu Laas, Lähte raamatukogu juhataja Heli Tali ja Tartu Valla Huvikooli juhataja Liia Koorts.

Piduliku osa järel oli vilistlastel võimalik külastada kooliruumi, mille järel sõnas 35. lennu vilistlane: „Ma avastasin, et kõik klassiruumid tunduvad oluliselt väiksemad, aga maja on plaanilt peaaegu sama.“ Juubelikontserdid on traditsioonilised sündmused muuhulgas ka vilistlaste kokkutuleku pidamiseks. Mälestusi jagati sel õhtul nii oma lennukaaslastega kui ka vanemate ja nooremate koolikaaslastega.

Tantsumuusikat mängis ansambel Jackpot, mille koosseisu kuuluvad ka Lähte kooli vilistlased Mikk Kaasik (klahvpillid) ja Jaagup Jürgel (kitarr). Bändi kaasa haarav muusika meelitas tantsulavale palju rahvast.

Lähte 65. juubelikontserti on võimalik järele vaadata Youtube'i kanalil Lähte Ühisgümnaasiumi Õpepeustuudio.

Esineb Lähte Ühisgümnaasiumi loovtantsurühm. Foto: Neeme Aria.

Valla kingitus Lähte Ühisgümnaasiumi juubeliks

Tekst ja foto: Marianne Pruks,
MTÜ Lähte Kogukond

Lähte Ühisgümnaasiumil täitus 65. tegutsemisaasta ja see ajendas kauaaegset õpetajat Ene Laanest käima välja idee kooliperele pingi tegemiseks. Idee põhjal kavandas pingi kooli vilistlane Martin Pütsep, kes andis pingile nimeks „Akadeemiline tund“, hariduses käibel oleva mõiste, mis kõnetab iga õpilast, üliõpilast, õpetajat, õppejõudu ning koolijuhti. Kõigile neile inimestele, kes on koolis õppinud, õpetanud või kooli juhtinud, ongi pink pühendatud.

Vahetult kooli juubelipidustuste eel paigaldati pink kooli ette Arvet Ansperi mälestuseks istutatud tamme ümber, et õpilastel oleks koht, kus aega veeta, ning õpetajatel koht, kus teha õuesõpet. Ene Laanes sai Lähte kogukonnalt oma idee eest tunnustuseks Lähte Täht 2024 aunimetuse, aga tänusõnad lähevad ka kunstnik Matrin Pütsepale, Tartu Vallavalitsusele, Tartu Valla Haldusele ja Tabitecile, kellela poleks pink valminud kooli juubeliks.

Vahetult kooli juubelipidustuste eel paigaldati pink kooli ette Arvet Ansperi mälestuseks istutatud tamme ümber.

Karjääripäevad Tabivere Põhikoolis

Kadi Kesa,
Tabivere Põhikool

Tabivere Põhikooli 9. klass valmistub karjäärivalikuid tegema – novembris toimus töövarjupäev ja karjääripäev Tartus „Näitlejast ehitajaks!“

Töövarjupäeval sai õpilane vabal valikul olla töövarjuks – käidi erinevates kohalikes ja kaugemates ettevõtetes üle Eesti – näiteks Värskas, Paldiskis, Jõgeval, Luual, Rõngus. Õpilastel oli kaasas töövarju tööleht, kus pidid vastama erinevatele ametiga seotud küsimustele ja karjääriõpetuse tunnis tehti päevast kokkuvõtte. Õpilased nägid erinevaid ameteid ja tagasisides kirjutati järgmist: kiidan selle ametikoha ja töövarjupäeva heaks, kuna vahelduseks koolile sai ka midagi muud teha; väga huvitav koht ja

meeldivad töötajad; sain näha, kuidas tööd teha; päev läks hästi; töö ei ole lihtne, peab kogu aeg midagi uut tegema. Täname kõiki ettevõtteid ja asutusi, kes meie õpilased vastu võtsid! Teisel päeval käidi Tartu Vanemuise teatri draamapäeval „Valmisolek on kõik!“. Saadi ülevaade Vanemuise ajaloost ja tegime ringkäigu suure maja tagaruumides. Edasi suundusime Sadamateatrisse, kus näitlejad Maarja ja Johanna Mägi ja Ken Rüütel tegid õpilastega koos läbi näitlejate soojendusharjutusi, et olla valmis prooviks. Õpilasi kaasati ka väikeseks improetenduseks, mis tekitas suurt elevust. Kõige lõpus rääkisid näitlejad vestlusringis oma tööst ja päevakavast – nii mõnelegi unimütsile sobiks näitlejate hiline tööleminekuu.

Järgmiseks suundusid tüdrukud ilusalongi Triin, kus juuksur ja salongi omanik rääkis juuksuri elukutsest ja ettevõtjaks olemise plussidest ja miinustest. Rohkem küsimusi tuli õpilaste käest siis, kui jutt läks juustehoolduse peale.

Poisid uudistasid samal ajal ehitusfirma AS Hearum kontorit. Juhataja tutvustas töid, mida tuleb kõik teha enne, kui saab kopa maa sisse lüüa. Rõhutati edasiõppimise vajalikkust ja loodame, et mõni tulevane insener sai sellest õppekäigust inspiratsiooni edasiõppimiseks.

Õppekäiku rahastas Tartu valla Hea Hariduse Fond.

Sõit toimus energiasäästlikult ühistranspordiga.

Perepäev Laeva Põhikoolis tõi kokku üle saja osaleja

Margit Hannus,
Laeva Põhikooli infojuht

8. novembril toimus Laeva Põhikoolis meeleolukas Perepäev, mis tõi kokku rohkem kui 100 inimest: õpilasi, nende pereliikmeid ja õpetajaid. Õhtu jooksul oli võimalik osa saada üheksast erinevast töötoast ning nautida hubases kohvikus maitsvaid minipannkooke.

Töötubades pakuti tegevust nii väikestele kui ka suurtele. Kohal olid Häire-

keskus, politsei ja Kaitseliit. Osalejad said värvida puidust kikkilipse, kaunistada küünlaid, teha käsitööd ja mõõta pinget/takistust. Suure alaga oli väljas Hip-Hop kepphobused ja liikumist viis läbi tantsukool Goal Diggers. Laeva Kultuurimaja poolt üles pandud kohvikus sai lisaks minipannkookidele nautida ka mõnusat suhtlemist ja vahetada muljeid. Paljud kiitsid ürituse sõbralikkust ja ühtehoidvat õhkkonda. Perepäev lõppes ühise helkurkõnniga läbi Laeva küla, et pöörata tähelepanu ohutusele.

Sellised sündmused kinnitavad, kui oluline on ühiselt veedetud aeg. Jätkame traditsiooniga ka tuleval aastal.

Kõrveküla lasteaias Päikeseratas kohtusid Erasmus+ projekti partnerriigid

Kätlyn Järv,
Kõrveküla lasteaid Päikeseratas
õpetaja/projekti eestvedaja

Rahvusvaheline Erasmus+ projekt „Soft skills for High Quality Education“ viiakse läbi neljas partnerriigis: Sloveenia (juhtiv), Horvaatia, Slovakkia, Eesti. Igast riigist osaleb 1 partnerorganisatsioon ja 1 lasteasutus. Eesti esindajateks on MTÜ Hea Algus ning pilootpartneriks Kõrveküla lasteaid Päikeseratas. Projekt viiakse läbi ajavahemikus 01.11.2023–31.07.2026. Projekti eesmärk on pakkuda toetust õpetajate professionaalsete tugigruppide (Teacher Support Learning Groups-TSLG) juhtidele ning tugevdada nende pehmeid juhtimisoskusi (soft leadership skills) paremate professionaalse arengu võimaluste

saavutamiseks lasteaiades ja koolides. Töörühmi (TG) all peetakse silmas nii õpikogukondi, õpiringe, töörühmi, meeskondi jt asutuse sees tegutsevaid gruppe.

Kõik nelja riigi esindajad ja õpetajad, kes projektis osalevad, viibisid 06.–08.11.2024 Eestis, Tartus. Kolmel päeval toimusid erinevad koolitused grupijuhtidele ning lasteaiade külastused õpetajatele. 8. novembril koguneti Kõrveküla lasteaias Päikeseratas, kus anti ülevaade meie lasteaias ajaloost, arengust, tutvuti majadega ning tööga rühmades. Tartu Ülikooli alushariduse lektor Tiina Peterson tegi külalistele

ettekande Eesti alushariduse teemal, sh haridusjuhtide kompetentsist, kvaliteedist ja juhtimisest lapsekeskses lasteaias.

Meie lasteaias on moodustatud 6 töörühmi, mille juhtideks on õpetaja abide, erialaspetsialistide, juhtkonna ja lapsehoidjate esindaja ning kaks õpetajate esindajat. Projekti pilootpartneriks olemine annab meie lasteaias töörühmi juhtidele võimaluse osaleda ka partnerriikides toimuvatel koolitustel ning tutvuda lähemalt nende riikide lasteasutuste ja haridussüsteemiga.

Mängu varjatud külg

Karin Konsa,
Raadi Lasteaed Ripsik eripedagoog

Ripsiku maja saalis toimus 17. oktoobril ja 21. novembril lastevanematele suunatud koolitus „Mängu varjatud külg“, mida viisid läbi ProVida psühholoogid. Saime kuulda, et mängides tunnetab laps sügavamalt ümbritsevat maailma, õpib lahendama mitmesuguseid probleeme ja väljendab oma mõtteid sõnades. Mängimine aitab lapsel omandada keelt ja arendada sotsiaalseid oskuseid, sealhulgas oskust teha koostööd teiste inimestega. Räägiti ka mängu mõjust meie hormoonidele ning ajule. Rõhutati, et koos täiskasvanuga mängides omandab laps järk-järgult vajalikke oskusi, mis loovad aluse hakkamasaamiseks edaspidises elus.

Raadi Lasteaed Ripsik väärtustab samuti mängu ning selle olulisus on välja toodud nii meie õppekavas kui ka arengukavas. Oleme püüdnud luua keskkonna, kus lapsed omandavad uusi oskusi ja teadmisi mängides. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on välja toodud, et mäng on eelkoolieas lapse

põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Antud koolitusega soovime panna aluse lastevanemate koolituste sarjale. Uus mõte koolituse teemast on juba olemas, mis küpses tänu mängukoolitusel kuulnud infokillule!

Koolitus sai võimalikuks tänu Tartu valla Hea Hariduse Fondi rahastusele. Aitäh!

Mida teha tekstiilijäätmetega?

Laura Truija,
MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus

Alates 01.01.2025 peab kohalik omavalitsus korraldama tekstiilijäätmete liigiti kogumise. Mida tähendab selline nõue elanike jaoks? Mida peab koguma eraldi ja mida võib segaolmejäätmete hulka visata? Kõik tekstiilijäätmed, s.h ka rõivad tuleb tekkekohal eraldi kokku koguda ja siis õigesse kogumiskohta üle anda.

Üleandmisel tuleb arvestada järgmiste reeglitega.

- Kõik korduskasutuseks sobilikud (puhtad ja terved) tekstiilid tuleb viia korduskasutuskeskustesse.
- Kõik korduskasutuseks mittesobilikud (plekilised, katkised ja kulunud) tekstiilid tuleb viia selleks ettenähtud kogumiskohtadesse.
- Kõik tugevalt määrdunud, hallitanud, kopitanud esemed tuleb panna segaolmejäätmete mahutisse.
- Ohtlike ainetega (näiteks õli või lahustiga) kokku puutunud tekstiilijäätmed on ohtlikud jäätmed, mis tuleb üle anda jäätmejaama.

Tekstiilijäätmete hulka loetakse kõik tekstiilist esemeid, mis meie igapäeva-

elus tekivad: rõivad, jalanõud, aksesuaarid (kotid, vööd jms), kodutekstiil (rätikud, kardinad, voodipesu, tekid, padjad, voodikatted, pleedid jne). Madratsid ja vaibad kuuluvad suurjäätmete hulka ning kogutakse vastavalt, kas jäätmejaamas või kogumisringiga.

Tartu valla elanikud saavad oma tekstiilijäätmed viia Tartu linnas asuvasse Selli tn ja Jaama tn jäätmejaamadesse. Eestis puudub hetkel tekstiilijäätmete ümbertöötlemise võimekus, mistõttu võib tekkida küsimus, milleks neid siis eraldi koguda. Üheks peamiseks põhjuseks, miks ümbertöötlemist võimaldavad tehased puuduvad, on tekstiilijäätmete mahu puudumine. Ühtegi investeeringut ei teostata igaks juhuks, vaid piisavalt suure ja püsiva jäätmevoo olemasolul. Seetõttu on tekstiilide eraldi kogumise praktika loomine ning vastavate andmete kogumine esimeseks eelduseks, et planeerida järgnevat samme nii sorteerimistehase rajamiseks kui ka tekstiilide ringlussevõtu võimaldamiseks.

Hiljuti avaldatud kliimaministeeriumi tellitud uuring „Tekstiili ringlussevõtu tehnoloogiate uuring ja analüüs“ annab selleks suunised. Kandvat rolli tekstiilide ümbertöötlemise võimekuse edendamisel nähakse kohalikel omavalitsustel ja tekstiilide maaletoojatel. Kui maaletoojalt oodatakse initsiatiivi tootjavastutusorganisatsiooni loomisel, mis aitaks korraldada ja finantseerida tekstiili liigiti kogumise käitlemist, siis

omavalitsustelt koostööd sorteerimistehase rajamisel.

Tänapäevased tekstiilide sorteerimistehase tehnoloogiad võimaldavad automaatselt sorteerida tekstiile vastavalt nii materjalide kui ka toonide järgi, eemaldades seejuures lukke, trukke ja muid võõriseid. Sellise sorteerimistehase olemasolu on eelduseks, et jäätmetega üldse midagi edasi teha. Soomes on just omavalitsuste koostöös loodud sorteerimiskeskused. Seda põhjusel, et tekstiilijäätmeid tekitavad peamiselt elanikud ning omavalitsuste kohustus on vastutada tekstiilijäätmete ringlussevõtu edendavate tegevuste eest.

Ka Eestis on otstarbekas Soome mudelit järgida ja vastavaid ettevalmistusi selleks tehakse. Kuni jäätmete sorteerimisvõimekus puudub, hoiustatakse tekstiilijäätmeid kas ladudes, saadetakse välisriikide tehastesse või lähevad masspõletusse koos segaolmejäätmetega.

Enne eseme äraviskamist tasub aga mõelda, kas see on endiselt kasutuskõlblik. Kasutuskõlblikke esemeid saab nii müüa kui ära anda kohalikel kirburtugudel, kogukonna facebooki gruppis, yaga.ee platvormil või luues kohalikke ringluspunkte. Eriti hästi toimib selline võta-jäta punkt põhjamaade näitel lasteaedades ja koolides. Katkise eseme puhul tuleks võimalusel eelistada parandamist äraviskamisele, et sel viisil toote eluiga pikendada.

Kas sina teadsid, et biolagunevate jäätmete liigiti kogumine on kohustuslik?

Marjaliis Kivisaar,
Tartu valla keskkonnaspetsialist

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogumine on kohustuslik kõikide jäätmevaldajate jaoks. Kogutud jäätmed tuleb kas korraldatud jäätmeveo raames jäätmevedajale (AS Ragn Sells) üle anda või võimalusel tekkekoha kinnistul kompostida. Köögi- ja sööklajajäätmeid tohib kompostida ainult eramaja kinnistul. Korteriühistud peavad oma jäätmed jäätmevedajale kogumismahutiga üle andma.

Kõik eramajade jäätmevaldajad, kes soovivad biolagunevad jäätmed oma kinnistul kompostida, peavad esitama kompostimise kohta teatise läbi SPOKU keskkonna või kirjalikult Tartu Valla valitsuse e-posti aadressil tartuvald@tartuvald.ee

Teatises tuleb märkida:

- jäätmevaldaja nimi;
- kinnistu aadress;
- kontakttelefon ja e-posti aadress.

Kui jäätmevaldaja soovib biolagunevad jäätmed korraldatud jäätmeveo raames üle anda, siis tuleb pöörduda vedaja, AS Ragn-Sells, poole ja tellida endale vastav teenus.

Eramajade jäätmevaldajad, kes ei ole kompostimise teadet vallale esitanud ega kasuta jäätmevedaja poolt köögi- ja sööklajajäätmete äraveo regulaarset teenust, liidetakse köögi- ja sööklajajäätmete kogumismahutiga üleandmise kohustusega korraldatud jäätmeveo raames. Korraldatud jäätmeveo hanke tulemusena teostab Tartu vallas jäätmete kogumist ja vedu AS Ragn-Sells.

Küsimuste korral palume pöörduda: Marjaliis Kivisaar, keskkonnaspetsialist, 5309 4945 või marjaliis.kivisaar@tartuvald.ee

Tabiveres korraldati Elmar Kivistiku 20. mälestusvõistlused ja Eesti karikavõistluste finaalvõistlused õhkrelvadest laskmises.

Toomas Rosenberg,
võistluste peakorraldaja

9. novembril peeti Tabivere Spordihoones 13-kordse maailmameistri laskmises Elmar Kivistiku 20. mälestusvõistlused ja Eesti karikavõistluste finaalvõistlused õhkrelvadest laskmises.

Elmar Kivistiku mälestusvõistlusi hakati korraldama Tabivere Rahvaspordiklubi eestvõttel Tabiveres 2005. aastast, mil tähistati siit pärit Eesti legendaarse laskesportlase sajandat sünniaastapäeva. Tartu valla Spordiklubi on jätkanud traditsioone ning koostöös Eesti Laskurliidu, Elva, Kaiu ja Kaitseliidu Männiku laskespordiklubidega korraldati kahekümmes juubelimälestusvõistlus. Koos mälestusvõistlusega selgitati sel aastal ka paremad õhkrelvadest laskurid Eesti karikavõistluste arvestuses. Võistlemas olid Eesti 8 paremat mees- ja naislaskurit õhupüssi- ja püstoliharjutuses. Traditsiooniliselt oli kavas ka võistlus kohalikele harrastuslaskuritele ja võistkondlik võistlus. Mälestuspäev

algas hommikul mälestuspärja asetamise ja mälestusküünla süütamisega Elmar Kivistiku haua Äksi kalmistul. Võistluste avamisel meenutati Elmar Kivistiku saavutusi ning tervituskõne pidas ja võistlused avas Tartu valla esindaja Kadri Leetsaar.

Laskevõistlust alustasid harrastuslaskurid, tulejoonel käis 26 osalejat. Eelvõistluselt, kus sooritati viis proovi- ja kümme võistluslasku, pääses finaali neli paremat täiskasvanut ja neli noorlaskurit vanuses kuni 17 eluaastat. Eelvõistlusel saavutas parima tulemuse Tabivere võistkonna laskur Andri Ehamaa 99,8 silmaga. Finaali alustati puhtalt lehelt. Finaalseerias näitas Andri Ehamaa samuti parimat tulemust ning tuli võitjaks 98,7 silmaga. Teise koha saavutas Sander Pullisaar Põltsamaa võistkonnast 95,5 silmaga ning kolmanda kohaga lõpetas võistluse Kaupo-Villu Tänav Tabivere võistkonnast 93,3 silmaga. Noortest saavutas eelvõistlusel parema tulemuse Kristjan Püvi Tabivere võistkonnast 88,5 silmaga, kuid finaalseerias oli siiski täpsem Tartu valla võistkonna laskur Kaarel Leetsaar 91,3 silmaga. Teise koha võitis Rudolf Leetsaar 89,1 ja kolmanda koha Kirsika Kelder 87,0 silmaga, mõlemad Tartu valla võistkonnast. Võistkondliku võistluse võitsid Tabivere laskurid 459,6 silmaga koosseisus Andri Ehamaa, Kaupo-Villu Tänav, Lauri Aunap, Gert Treial ja Kristjan Püvi, jättes teisele kohale Maarja-Magdaleena võistlejad 457,2 silmaga. Kolmanda koha võitis Põltsamaa võistkond 442,7 ja neljanda koha saavutas Tartu valla võistkond 431,5 silmaga. Eesti tipp-laskurite võistlust ja Eesti karikavõistluste finaalvõistlust alustasid püstolilaskurid. Meeste püstolilaskmise võitis eelmistel Elmar Kivistiku mälestusvõistlustel kahel korral võitnud Kaitseliidu Männiku Laskurklubi laskur Raul Erk. Teise koha lasi välja Silver Mäe Viljandi Laskurklubist ja kolmanda koha Arvi Saar Kaitseliit Männiku Laskurklubist. Naiste püstolilaskmises oli parim Veera Rumjantseva Narva Laskespordiklubist. Teise koha võitis

Elmar Kivistik sündis 13. novembril 1905. aastal Tartumaal, Elistvere vallas.

Ta on Eesti edukaim sportlane maailmameistrivõistlustel, 13-kordne maailmameister (1935–1939), ühe individuaalse ja kuue meeskondliku maailmarekordi püstitaja ning kahekordne Argentiina meeskondliku karika võitja (1937, 1939). Ta arreteeriti 1949. aastal ja viibis Irkutski vangilaagris aastani 1956. Elmar Kivistik suri 7. detsembril 1973. aastal Tabiveres. Ta on maetud Äksi kalmistule, kuhu on püstitatud talle mälestussammas.

„Temast rohkem pole MM-tiitleid ühelgi eestlasel!“, kirjutas Kalle Voolaid 4. oktoobri Postimehe artiklis.

KUULSUSTE HALL /
Eestlane, kelle täpne käsi tõi talle 13 maailmameistritiitlit.

Loe artiklit:
<https://sport.postimees.ee/7353313/kuulsuste-hall-eestlane-kelle-tapne-kasi-toi-talle-13-maailmameistritiitlit>

Sirli Likk Tamme Laskurklubist ja kolmanda koha Alina Kovaljova Kaitseliit Männiku Laskurklubist. Põneva esikohaduelli pidasid maha püssilaskurid. Meestest võitis esikoha Siim Christian Reppo-Sirel Elva Laskespordiklubist, edestades 0,8 silmaga teiseks jäänud noorlaskurit Markus Minni Pärnumaa Laskurklubist. Kolmanda koha võitis vanameister Ain Muru Kaitseliit Männiku Laskurklubist. Tasavägiselt kulges ka naiste püssilaskmise esikohaheitlus. Esikoha võitis eelmistel Elmar Kivistiku mälestusvõistlustel kahel korral võitnud Narva Laskespordiklubi võistleja Anastassia Olewicz, edestades 0,9 silmaga teiseks jäänud Susanna Sulet Kaiu Laskurklubist. Kolmanda koha võitis Aleksandra Bojartšuk Narva Laskespordiklubist.

Maitsvad kringlid ja saiakesed kehakinnituseks võistlejatele ja kohtunikele küpsetas Lähte Pagar OÜ.

Elmar Kivistiku XX mälestusvõistlust toetasid Eesti Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapital ja Tartumaa ekspertgrupp ning Tartu vald.

Tartu vald võitis taaskord Tartumaa Suvemängud

Toomas Rosenberg

Tartumaa 2024. a suvemängudel võisteldi kümnel spordialal, millest omavalitsuste paremusjärjestuse selgitamisel läks arvesse seitse paremat spordiala. Tartu vald osales üheksal spordialal.

Tartumaa suvemänge alustati 2. mail laskmisvõistlusega Elva Tervisespordikeskuses, kus oli kavas harjutus 30 lasku lamades väikekalibribrilise sportpüssist. Võistkondlikku arvestusse läks kahe mees- ja ühe naislaskuri tulemus. Osales 13 võistkonda. Tartu vald saavutas võistkondlikult kümnenda koha. Ülekaalukalt olid sel alal parimad Elva laskurid, Tartu vald saavutas omavalitsuste arvestuses 5. koha. Meie laskuritest oli parim Lauri Aunap, kes saavutas meestest 15. koha 269,9 silmaga.

Rannavõrkpalliturniirid naistele viidi läbi 23. mail ja meestele 30. mail Tartu Rannakeskuses. Naiskondi oli osalemas kümme. Tartu valla naiskond koosseisus Reet Aus ja Helerin Hansman võitis pronksmedali. Võitjaks osutus Kambja valla I naiskond. Meeste rannavõrkpallis osales viisteist võistkonda, nendest viis esindasid Tartu valda. Nendest edukam oli Kõrveküla II võistkond, kes saavutas 5. koha. Meeste turniiri paremad olid Nõo valla võrkpallurid.

Võistkondlikud esikohad saavutati petankis, orienteerumises ja jahilaskmises.

Petank viidi läbi 30. mail Alatskivi lossipargi väljakul, kus osales 7 võistkonda. Tartu vallast osales kaks võistkonda. Esikoha võitis Tartu valla 2. võistkond koosseisus Eve Tõnisson, Robin Aus ja Anti Alasi. Teise koha võitis Tartu valla 1. võistkond koosseisus Kertu Palm, Aimar Poom ja Valmar Pantšenko.

Tartumaa lahtiste meistrivõistluste raames selgitati 5. juunil Käärikul ka Tartumaa suvemängude paremad orienteerumises. Tartu valla orienteerurid võitsid 3 esimest, kaks teist ja ühe kolmanda koha. Tartumaa meistriteks tulid Andreas Kraas M21, Indrek Ümarik M50 ja Jete Kraas N16 vanuseklassis. Hõbemedalid võitsid Kadri Limbrg N35, Mini ja Pääslane N45 vanuseklassis ning pronksmedali Maarika Vällik N35 vanuseklassis. Ka võistkondlik esikoht orienteerumises kuulus Tartu vallale Elva ja Peipsiääre valla ees.

Jahilaskmine viidi läbi neljal etapil juunist kuni septembrini Tartu Ja-

hindusklubi Viidike Jahilasketiirus. Võistkondlik paremusjärjestus selgitati „Compak Sporting“, „Kütiliin“ ja „Jooksev põder“ 3 parima individuaalvõistleja 3 parima kuu tulemusena kohapunktide alusel.

Tartu valda esindanud jahilaskurid Kalev Adamson, Roland Vaasa, Raido Täär ja Rando Täär võitsid omavalitsuste arvestuses esikoha Tartu linna ja Luunja valla ees.

Discgolf viidi läbi 15.–16. juunil Vooremäe discgolfipargis. Individuaalselt olid meie võistlejatest parimad Toomas Naaber, kes võitis esikoha MPO ja Triin Oissaar FPO võistlusklassis. Teise koha võitis Tiina Kaasik FPO võistlusklassis. Võistkondlikult oli discgolfis parim Kambja valla võistkond, Tartu vald saavutas teise koha.

Sulgpalli parimad selgitati 14. septembril Nõo Spordihoones, kus mängiti üksikmänge eraldi arvestuses meestele ja naistele 3 tugevusliigas. Omavalitsuste arvestusse läks viis paremat tulemust. Tartu vallast oli võistlemas kolm sulgpallurit. Naiste III liigas võitis esikoha Hiie Nõlvak ja meeste samas liigas teise koha Mart Kallaste. Riho Sepp saavutas meeste II liigas 4. koha. Võistkondlikult võitis sulgpallis esikoha Peipsiääre vald Tartu linna ja Tartu valla ees.

Tartumaa jalgrattakrossivõistlused toimusid 29. septembril koos Vooremäe karikavõistlustega Kastre vallas Vooremäel. Tartu vald oli siin esindatud nelja JK Vooremaa Centrum jalgratturiga. Teise koha võitis Aivar Veri Msen4 ja

Tartu Valla Spordikooli direktor Agu Laas ja vallavanem Jarno Laur võidukarikaga. Foto: Helena Rüütli

kolmanda koha Andres Joost M seni vanuseklassis. Kaur Raudsepp saavutas P 2009–2008 vanuseklassis 4. koha ja Tarmo Raudsepp Msen2 vanuseklassis 8. koha.

Viimase spordialana oli kavas juhtide võistlus dartsis ehk noolemängus „501“, mis peeti 6. novembril Tartumaa Spordiliidu kontoris. Juhendi järgi pidi omavalitsuse üheks võistlejaks olema vallavanem/linnapea või volikogu esimees ning teiseks võistlejaks omavalitsuse spordijuht. Tartu valda esindanud vallavanem Jarno Laur ja spordijuht Agu Laas võitsid kolmanda koha ning kindlustasid Tartu vallale Tartumaa suvemängude kokkuvõttes 124 punktiga esikoha. Teise ja kolmanda koha võitsid Kambja 120 ja Elva vald 112 punktiga. Neile järgnesid Peipsiääre vald 107, Tartu linn 104, Luunja vald 103, Kastre vald 93 ja Nõo vald 80 punktiga.

Tartumaa suvemängud. Foto: Helena Rüütli

Teenused

Ostan teie auto, kaubiku või maasturi. Tehniline seisukord ei oma tähtsust. Vajadusel registrist kustutamine ja äravedu püksiriga. 56304306

Ehitiste seadustamine, kasutus- ja ehitusload ja muud teenused.

Kirjutage või helistage.

coreteloy@gmail.com 58142386

Tule too oma vanaks jäänud jõulupuu kogumispaika!

Anna oma vanaks jäänud jõulupuule võimalus veel kord särada! Kuuski saab tooma hakata alates 30. detsembrist järgmistesse Tartu valla paikadesse:

- Tammistu külaplatsile
- Raadi alevi piirkonnas Majoraadi parki (ligipääs Ermi tn. 11 platsi äärest)
- Tabivere parki
- Äksis sadama lõkkeplats (Tuule 6, Äksi)
- Lähtel tankla ja kaupluste vahelisele platsile
- Juula külaplatsile
- Kõrvküla Spordihalli kõrval asuvale platsile
- Laeva Kultuurimaja lõkkeplatsile

Kogumisplatsid on märgistatud ja varustatud vajalike kontaktidega. Täpsed asukoha koordinaadid on leitavad ka Tartu valla geoportaalist! Kuused põletatakse erinevatel kogukonna sündmustel!

Täpsem info:

Karita Tilk 53 407100:
karita.tilk@tartuvald.ee
(kultuuritööspetsialist)

Teenused:

❖ Teede ehitamine ja hooldamine	❖ Kaevetööd
❖ Kruusavedu koos paigaldusega	❖ Heakorratööd
❖ Hõõveldamine	❖ Niitmistööd
❖ Tolmutõrje	❖ Liikluskorraldus
❖ Lume- ja libedusetõrje	❖ Tänavavalgustuse ehitamine ja hooldamine
❖ Liiva, kruusa ja killustiku müük	❖ Soojusenergia tootmine ja müük
	Lähte kaugküttepiirkonnas

🌐 www.tartuvald.ee ✉ haldus@tartuvald.ee ☎ +372 56 474 475
📍 Tartu Valla Haldus

PÕNEVAD TEEMATUURID
SISUKAD PROGRAMMID
SUUR KONVERENTSISAAL
MÕNUS LASTETUBA
ELAMUSKESKUS JA KOHVIK

info@jaaag.ee / 5911 3318
www.jaaag.ee

TEATRI- JA TANTSUÕHTU
TAMMISTU RAAMATUKOGU KÜLAKESKUSES

18. JAANUARIL 2025

TEATER ALGUSEGA 19:00 Pilet 5€
TANTSUÕHTU ALGUSEGA 20:00 Pilet 15€
Kui tuled teatrisse ja Tantsuõhtule on pilet ikka boonusena 15€
Pileteid saab osta fienta.com lehel

RETRO PUHKEMAJA
Autor: Anne Adramus
Lühiküps: 10. jaanuaril 2025

MELODY
Pilet 15€ saab osta fienta.com lehel või Tammistu Raamatukogust lühiloetelu argajad.
Lisainfo: 53001922

Mängude õhtu iga kuu esimene reede

Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses

03. jaanuar 2025
07. veebruar 2025
07. märts 2025
04. aprill 2025
02. mai 2025

Alustame külakeskuses uue traditsiooniga. Toredad lauamängud, mida saavad mängida nii lapsed, noored ja täiskasvanud. Et kõigil oleks võimalus toimetada, siis teeme väikesed vanusevahed sisse.

16:00-19:00 on lapsed/noored kuni 15. aastased
alates 19:00 on täisealised ja noored alates 16+

LISAINFO: 53001922 või WhatsApp

ANNUSE
KODU & ARENDUS

OMADUSED:

- 3 magamistuba
- avatud köök
- avar elutuba
- kõrged laed
- saun
- panipaik

RIDAELAMUBOKSID
KÕRVEMAA 3.
KÕRVEKÜLA

219 000.-

TEL: 5548357 annely@annuse.ee

EELK Äksi Andrease Kogudus

Jumalateenistus armulauaga igal pühapäeval kell 11:00

Jõuluõhtul 24.12 jumalateenistus kell 15:00

Esimesel jõulupühäl 25.12 armulauaga jumalateenistus kell 11:00

Vana-aasta õhtul 31.12 armulauaga jumalateenistus kell 15:00

Lisainfo õpetaja
Esa Luukkala tel 5811 3195

EELK Kursi Maarja-Eliisabeti Kogudus

Jumalateenistus armulauaga igal pühapäeval kell 15:00

Jõuluõhtul 24.12 jumalateenistus kell 18:00

Esimesel jõulupühäl 25.12 armulauaga jumalateenistus kell 15:00

Vana-aasta õhtul 31.12 armulauaga jumalateenistus kell 18:00

Lisainfo hooldajaõpetaja
Esa Luukkala tel 5811 3195

On tundeid,
mis iial ei kao,
ja mälestusi,
mida aeg ei vii.

Kallis Helgi!

Avaldame kaastunnet venna
kaotuse puhul.

Lähte kooli klassiõpetajad

**Meie hulgast
lahkunud**

TOOMAS SAUL
02.06.1948–03.11.2024

HELGI PUNG
06.10.1954–06.11.2024

ARE PRÜÜS
25.04.1961–10.11.2024

AADU KABER
07.06.1961–14.11.2024

EVI KURS
20.02.1957–27.11.2024

Korraldab: **ÄKSI** ALEVIKU KOGUKOND

Toetab: **TARTU VALD**

*Palju õnne pisipõnni
sünni puhul!*

Linda Hallimäe	07.07.2024
Evan Plešankov	29.10.2024
Arles Sellik	30.10.2024
Hugo Tamsalu	02.11.2024
Margot Kamenik	05.11.2024
Hildi Laur	08.11.2024
Rosanna Karro	09.11.2024
Emma Kuus	10.11.2024
Alice Kulikova	11.11.2024
Adriana Tammet	12.11.2024
Braian Pühvel	14.11.2024
Hugo Hoolma	14.11.2024
Marleen Sulg	15.11.2024
Remi Rex Tipka	16.11.2024
Karl-Johannes Teppan	17.11.2024

Sveta, Tarvo, Merike, Heljo, Rutt!

*Sünnipäeval numbreid ära kokku liida,
arvujada võib sind suisa tüüdata,
pigem mõttes ise ennast kiida,
piisa vahuveini juurde tohid rüübata...*

Õnne ja tervist!

Maarja-Magdaleena Maarahva Selts

LEHTE, VALVE, KOIDU!

*Et täna oleks ilusam eilsest,
et homme oleks rikkam tänasest,
uus eluaasta toredam eelmisest!*

Palju, palju õnne!

Laeva pensionäride selts

Armas juubilar

Edmar Kõrvekülas!

*Kui juuksed hõbehallid,
õnn jäägu ikka sama kalliks.
Õnnitlevad ja kallistavad 80.
juubelil Aime ja Vahur suurte ja
väikestega.*

E 30.12 kell 20 **Terminaatori legendaarne aastalõpukontsert**

2025

R 24.1 kell 15 **Teadusseminar**. Keskaja ööelust räägib ajaloolane Inna Jürjo

L 25.1 kell 11 **Näitusetuur**. „Vaikelud rahvuslikel motiividel. Jaanus Samma“

Veebruaris 2025 Teadusseminar „Kuidas jutustada ööd?“

L 15.2 kell 11 **Näitusetuur**. „Vaikelud rahvuslikel motiividel. Jaanus Samma“

L 22.2 **Öönäituse viimane pidu**

E 24.2 **Näituse „Kellele kuulub öö?“ viimane päev** täis vestlusi, kuraatorituure ja muusikat

E 24.2.2025 EV aastapäev ERMis. Kell 14 kontsert „Meie vanematelt. Tasuta pääs püsinäitusele „Kohtumised“, liputuudid, tegevused lastele

MÄNGUMETSAS laupäeviti kell 11 **meisterdamishommikud! Alates 8. jaanuarist kolmapäeviti kell 11 muinasjutuhommikud!**

NÄITUSED:

- ◆ **RYOJI IKEDA** isikunäitus
- ◆ **Kellele kuulub ÖÖ?**
- ◆ **Vaikelud** rahvuslikel motiividel. Jaanus Samma
- ◆ **Varjud** helisevad. Muusikaline uneskõnd Alliksaare luulega
- ◆ **Igapäevane kasutus**. Ajalehepaberi taaskasutus Tšiili näitel

ERM on suletud 24.–26.12, 31.12.2024 ja 1.1.2025. ERMi Heimtali muuseum on suletud 22.12.2024–1.1.2025

TARTU VALLA KULTUURIKALENDER

Ajas muutuv kultuurikalender on leitav aadressil: www.kultuurikava.ee

NB! Kõik soovijad saavad oma sündmuse kalendrisse ise märkida. Loo konto, logi sisse ja lisa sündmus! Siis ei ole vaja eraldi Kuukirjale sündmusest märku anda.

DETSEMBER 2024–JAANUAR 2025

26. dets. kell 12.00	Jõulujooga Raadi Lasteaed Ripsik saalis. Reg osalemine info@bhaktistudio.ee. Osalustasu annetuspõhine.
26. dets. kell 19.00	Jõulupidu Maarja-Magdaleena Rahvamajas. Tantsuks IRENA&Ivar Hansen. Jõuluvana. Pilet 10 € või samas väärtuses pakike jõuluvana kingikotti.
28. dets. kell 21.00	Stiilipidu retro aastalõpp Retrokiirabiga Tabivere Rahvamajas. Pilet kostüümiga 10 € ilma kostüümita 15 €.
30. dets. kell 16.00	Aastalõpupidu Laeva Noortekeskuses
1. jaan. 00.30	Uusaastapidu Maarja-Magdaleena rahvamajas. Tantsuks mängib ansambel Lycille. Diskomusika Rein Karu. Avatud rändbaar Peeker. Pilet 10 €.
3. jaan. kell 16.00 kell 19.00	Mängude õhtu Tammistu Raamatukogu-Külakeskus. Kell 16.00 lapsed/noored vanuses kuni 15-a, kell 19.00 täisealised ja noored alates 16+.
5. jaan. kell 15.00	Kõrveküla kuuselõke Kõrveküla spordihalli juures järve ääres.
5. jaan. kell 16.00	Päkapikumatk ja kuuskede põletamine Äksi alevikus. Start matkarajale Äksi Raamatukogu ees, kuuskede põletamine Äksi sadamas (Tuule 6).
5. jaan. kell 17.00	Majoraadi pargis Raadi kuuselõkke lava- ja tulemöllu kontsert . Esineb MANDOTERROR. Tasuta.
6. jaan. kell 18.00	Kolmekuningapäeva raames jõulukuuskede põletamine Laeva Kultuurimaja lõkkekohal.
10. jaan. kell 19.00	Uusaastakontsert Triin Lellep & Mart Sander LIVE Tabivere Rahvamajas. Pilet 10€. Lisainfo Tabivere Rahvamaja Facebookist.
12. jaan. kell 15.00	Film „Mind on kaks“ Maarja-Magdaleena Rahvamajas. Pilet 6 €, sooduspilet 5 €.
18. jaan. kell 19.00 kell 20.00	Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses alustame õhtut Välgvere külateatri etendusega „Retro puhkemaja“ . Kell 20.00 algab tantsuõhtu ansambliga Melody . Kui tuled ainult teatrisse, siis on pilet 5 €. Ainult tantsuõhtule 15 €. Boonusena, kui teater ja tantsuõhtu koos, siis on pilet ikka 15 €.
25. jaan. kell 10.00	Tartu valla Talimängud 2025 I etapp Kõrveküla Põhikooli spordihoones. Võrkpall, kabe, koroona, noolevise, meeste 3x3 korvpall.
29. jaan. kell 12.00	Iga kuu viimane kolmapäev ürituste sari „ EAKATE TUND “ Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses.
30. jaan. kell 14.00	Eesti kirjanduse päeva raames avavad noored Laeva Raamatukogus lugemiskohviku , et ühiselt lugeda Jaan Rannapi raamatut „Nublu“.
7. veebr. kell 16.00 kell 19.00	Mängude õhtu Tammistu Raamatukogu-Külakeskus. Kell 16.00 lapsed/noored vanuses kuni 15-a, kell 19.00 täisealised ja noored alates 16+
14. veebr. kell 20.00	Sõbrapäeva tantsuõhtu Tabivere Rahvamajas. Pilet 10 €. Esinevad IRENE ja Ivar Hansen. Laudade broneerimine tööpäeviti telefonil 5044479 või tabivere.rahvamaja@tartuvald.ee.
14. veebr. kell 20.00	Sõbrapäeva disco Laeva Kultuurimajas.
15. veebr. kell 10.00	Tartu valla Talimängud 2025 II etapp Lähtel. Suusatamine, uisutamine, reesõit, laskmine, mälumäng.
26. veebr. kell 12.00	Iga kuu viimane kolmapäev ürituste sari „ EAKATE TUND “ Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses.

■ KÕRVEKÜLA

■ LAEVA

■ LÄHTE

■ KOOGI

■ PIIRISSAAR

■ RAADI

■ KÄRKNA

■ ÄKSI

■ TABIVERE

■ mitmes kohas

■ TAMMISTU

■ VASULA

■ VEDU

■ MAARJA-MAGDALEENA

